

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra pastorální a spirituální teologie

Jiří Klos

## Spiritualita Kristových ran

Relevantní události z dějin křesťanské spirituality

Diplomová práce

Vedoucí práce: doc. Dr. Michal Altrichter, Th.D.

Olomouc 2018

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a použil jsem pouze uvedenou literaturu.

V Olomouci, dne 15.4.2018

Jiří Klos

Diplomová práce pod vedení doc. Dr. Michala Altrichtra, Th.D. byla napsána v rámci projektu IGA [IGA\_CMTF\_2018\_005 (SPP 436100255): *Teologické impulsy pontifikátu papeže Františka Velehradské dialogy 2018*] na Katedře pastorální a spirituální teologie.

Poděkování patří doc. Dr. Michalu Altrichtrovi, Th.D., vedoucímu mé práce, který mi pomohl s definováním tohoto tématu, ale od kterého jsem také získal mnoho podnětných rad a impulzů. Také chci poděkovat za jeho lidský přístup a povzbuzení, což mě motivovalo do další práce. Velký dík patří i mým spolužákům z kněžského semináře (zvláště Ondřeji Talašovi, Štěpánu Trčkovi, Jindřichu Hodinkovi) za konzultaci, korektury a překlady cizích jazyků. Mimo jiné chci poděkovat seminárnímu spirituálovi P. Janovi Szkanderovi za duchovní podporu a překlad z polštiny. Zvláštní poděkování patří Janu Slepíčkovi za pomoc s korekturou celé práce. Děkuji i všem lidem, kteří mě podporovali a provázeli svými modlitbami, hlavně své rodině. Nakonec patří největší poděkování Bohu a všem svatým, zvláště těm, o kterých jsem psal.

## Obsah

Úvod .....	7
1 Rány z lékařského hlediska .....	10
1.1 Krátký odborný exkurz .....	10
1.2 Souvislost s Kristovými ranami .....	11
2 Biblické odkazy .....	17
2.1 Výraz „rána“ v Písmu svatém .....	17
2.2 Starozákonní předobrazy .....	19
2.2.1 Izajáš .....	19
2.2.2 Job .....	21
2.2.3 Žalm 22 .....	21
2.2.4 Zacharjáš .....	23
3 Kristové rány u některých typů spiritualit .....	25
3.1 Krátký exkurz o stigmatách .....	25
3.2 Františkánská spiritualita .....	30
3.2.1 František z Assisi .....	30
3.2.2 Anděla z Foligna .....	34
3.2.3 Kateřina z Janova .....	38
3.2.4 Veronika Giuliani .....	42
3.2.5 Terezie Neumannová .....	47
3.3 Jiné spirituality .....	51
3.3.1 Rita z Cascie .....	51
3.3.2 Kateřina Sienská .....	56
4 Teologické vyhodnocení .....	61
4.1 Rána lásky .....	61
4.2 Pět hledisek k teologickému vyhodnocení .....	64
4.2.1 Biblický ráz nebo spekulativně pozdější charakter .....	64

4.2.2	Řeč o ranách nebo srdci.....	64
4.2.3	Jestli já to vidím, slyším... nejen co vidím, ale jaké to přináší plody, jak to snáším .....	65
4.2.4	Odvaha k mezerám.....	66
4.2.5	Rovina recepce – jak dílo Boží působí.....	66
	Závěr.....	69
	Anotace.....	71
	Summary .....	72
	Zkratky .....	73
	Bibliografie.....	74

## ÚVOD

V celkových dějinách křesťanství bylo, je a bude mnoho různých typů spiritualit. Jiné jsou spirituality na Západě a jinou specifikaci mají na Východě. Rozdílné je například mnišské charisma od jiných charismatických podob. Co je ale předmětem těchto spiritualit? Proč jsou tak rozmanité?

Předmět spiritualit je „v srdci člověka, usilujícího o spojení s inkarnujícím se Kristem, který dává ve vztahu k Otci Duchu.“<sup>1</sup> Odpovědi na předmět dostáváme zároveň odpověď na rozmanitost spiritualit.

„Tato rozmanitost spiritualit [...] musí mít základ v Bohu samotném. *Vycházíme z Trojice*, ze života samého Boha. Tři božské Osoby jsou rozdílné, a přesto vytvářejí jednotu. Hovořím-li o člověku coby obrazu Božím, pak nelze obraz zredukovat na jednu ‚spiritualitu‘ [...] ale všímáme si ‚podnětné různosti v jednom‘.“<sup>2</sup>

V tom je ta krása Boží velkorysosti k nám lidem. Bůh nechce mít z nás vojáky, kteří mají stejnou uniformu a čekají na příkaz velitele. Ani z nás nechce mít roboty, kteří bezmyšlenkovitě dělají, co chce jejich pán. Chce, abychom byli rozdílní, protože nás takové stvořil: „Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem, stvořil ho, aby byl obrazem Božím, jako muže a ženu je stvořil.“ (Gn 1,27)

Člověk jako Boží obraz má v sobě touhu po svém tvůrci. A jsme-li stvořeni k obrazu Božímu, je nám vlastní život ve vztazích, neboť Bůh trojiční má vztahovou dimenzi. Všimněme si, že dnes hodně lidí hledá to, co zahrnujeme pod širší, ne vždy dostatečně definovaný pojem *duchovno*. Pokud jsou to křesťané, tak v sobě objevují, že touží po Bohu. V něm nachází svou radost, svou úplnost. Ale co lidé, kteří Boha nepoznali? Nelze říci, že jsou nevěřící. Také mají v sobě, byť nepřiznanou, náboženskou touhu. Vezměme si rozsáhlý společenský fenomén komunismus. Ač byl zaměřen proti náboženství, sám svým způsobem „náboženstvím“ byl. Nikoli ovšem

---

<sup>1</sup> ALTRICHTER, Michal: *Krátké dějiny křesťanské spirituality*. Olomouc: Refugium, 2013, s. 8.

<sup>2</sup> *Tamtéž*, s. 9–10.

v teologickém smyslu, v němž hovoříme o vztahu člověka k Bohu, ale v sociologickém, tedy ve smyslu věrnosti nějaké vyhraněné ideji. Konkrétně ho vystihují funkcionální definice náboženství, které „umožňují jako náboženské ukázat a sociologicky vysvětlit i to, co se samo neoznačuje, nebo co dokonce proti (tradiční) religiozitě bojuje.“<sup>3</sup> Pokud nemají lidé svou záštitu v Bohu, hledají duchovno někde jinde.

Středem nebo lépe srdcem mnohých spiritualit je druhá Božská osoba, Ježíš Kristus. Pravý Bůh a pravý Člověk. „Neboť Bůh tak miloval svět, že dal svého jediného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.“ (J 3,16) Ježíš za nás mnoho vytrpěl, abychom my mohli žít. Možná právě proto nás tolik fascinuje a naplňuje vděčností, když rozjímáme nad Kristovým utrpením. „On ‚na svém těle vzal naše hříchy‘ na kříž, abychom zemřeli hříchům a byli živi spravedlnosti. ‚Jeho rány vás uzdravily‘.“ (1P 2,24–25)

Pokud máme definovat prameny o které se budeme v průběhu práce opírat, nemůžeme jinak než začít Písmem svatým. To je základní studnice, bez které bychom nemohli smysluplně pracovat. Kromě Písma nám hodnotně poslouží mnohé odborné texty nebo slovníky, ve kterých se objevuje tematika ran či stigmat. Důležité budou pro nás i životopisy jednotlivých mystiků, které budeme v našich příkladech zmiňovat. V závěru nám poslouží různé spirituální texty, abychom mohli napsat teologickou reflexi.

V rámci metodologie budeme sledovat čtyři základní věci: hermeneutické čtení, porovnání faktorů, axiomatizaci obecných sdělení a induktivní metodiku.

Hermeneutické čtení budeme nejvíce využívat v rámci biblických odkazů. V našem případě se bude jednat o předobrazy Kristových ran v Písmu. Pokusíme se tyto texty správně interpretovat, aby se pro nás staly dobrým základem, od kterého se můžeme v naší práci odrazit dál.

---

<sup>3</sup> NEŠPOR, Zdeněk; LUŽNÝ, Dušan: *Sociologie náboženství*. Praha: Portál, 2007, s. 18.



U porovnání faktorů budeme sledovat okolnosti působení Kristových ran, zvláště v životě mystiků. Nesmíme opomenout ani na různé vlivy, skrze které si Bůh připravoval tyto duše k udělení svých mimořádných darů.

Axiomatizace obecných sdělení nám pomůže k tomu, aby naše práce měla jistý základ, o který se může opřít a z kterého bude vycházet. Potřebovat budeme i odborné texty a podklady. V tom nám můžou posloužit texty, které se zabývají všeobecně ranami, či ustálené názory na stigmata.

Induktivní metodiku využijeme zvláště u našich modelových příkladů, v nichž budeme sledovat jednotlivé události z jejich života, konkrétně z mystiky související s Kristovými ranami, abychom pak mohli v teologickém vyhodnocení vyvodit určitý závěr.

Cílem naší práce bude vyhodnotit teologický fenomén ran z hlediska obecné spirituální teologie s ohledem na mystické akcenty dějin křesťanské spirituality.

# 1 RÁNY Z LÉKAŘSKÉHO HLEDISKA

Dříve než se budeme zabírat dějinami spirituality Kristových ran, měli bychom si definovat rány z odborného lékařského hlediska. Jedná se tedy o fyzické rány, nikoliv duchovní. Z hlediska metodologie spirituální teologie později upřesníme, že to, co je fyzické, nachází uvnitř skutečnosti duchovní rozměr.

## 1.1 Krátký odborný exkurz

Pokud chceme nazývat nějaké místo na těle ránou, musí dojít k „porušení celistvosti kůže či sliznice.“<sup>4</sup> Rány dělíme podle hloubky a příčiny, která je vyvolá. U hloubky se jedná o povrchové, hluboké a penetrující rány, které pronikají několika vrstvami. Mezi vyvolávající příčiny patří mechanické násilí, teplo, chlad a chemické látky. Pod mechanické násilí spadají rány tržné, tržně-zhmožděné, řezné, střelné, sečné, bodné, odřeniny a pokousání. Přílišné teplo vyvolává popáleniny, naopak velký chlad omrzliny. Pokud někdo přijde do styku s agresivní chemickou látkou, může dojít k poleptání.<sup>5</sup>

Rozlišujeme tyto druhy ran: rány řezné, bodné, sečné, tržné, střelné a rozsáhlé odřeniny. Příčinou řezných ran bývá nůž, sklo, plech a nůžky. Bodné rány bývají způsobené ostrým předmětem (např. nůž, hřebík, jehla aj.). U sečných ran bývá příčinou sekyra nebo mačeta. Při nich dochází ke ztrátě nějaké části těla. Co se týká tržných ran, bývá častou příčinou ostnatý drát, pás nebo stroj. Velmi nebezpečné jsou střelné rány, způsobené projektilem. U tohoto typu ran bývá ještě větší šance poranění vnitřních orgánů než u bodné rány. Posledním druhem ran jsou rozsáhlé odřeniny. Mohou být způsobené odřeninou od téměř čehokoliv. Nicméně velmi nepříjemná je odřenina od štětku.<sup>6</sup>

---

<sup>4</sup> KELNAROVÁ, Jarmila et al.: *První pomoc I: pro studenty zdravotnických oborů*. Praha: Grada, 2012, s. 92.

<sup>5</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 92.

<sup>6</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 92–95.

Specifikujme ještě u bodných ran poranění srdce. Bodná rána způsobuje otevřené poranění, kvůli kterému „dochází ke krvácení do osrdečnickového vaku z poraněného srdce, a tím se znemožní srdeční pohyby z tlaku nahromaděné krve.“<sup>7</sup>

## 1.2 Souvislost s Kristovými ranami

Nyní uvedeme, jaké druhy ran měl Kristus. Co se týká hloubky, je nutno zdůraznit, že měl rány povrchové, hluboké i penetrující. Z vyvolávajících příčin se jednalo pouze o mechanické násilí. Proto, než začneme popisovat druhy ran, zmiňme zde, jaké důsledky měla Kristova úzkost v Getsemanské zahradě.

„Při tomto jevu způsobí velmi silná úzkost uvolnění chemikálií, které potrhají kapiláry v potních žlázách. V důsledku toho dojde k drobnému krvácení do těchto žláz a pot je zabarven krví. [...] Tento jev způsobil značnou křehkost pleti, takže když příští den římsí vojáci Ježíše bičovali, jeho kůže byla velmi citlivá.“<sup>8</sup>

Díky tomuto poznatku zjišťujeme nejen, proč se Kristus potil krví, ale také jak hodně musel vnímat bolest, když měl zvýšenou citlivost kůže.

Zaměřme se nyní na druhy ran. Začneme nejprve od odřenin, kterých měl nejvíce. Odřeniny byly způsobeny všemi pády, nesením kříže a hrubým zacházením.

Druhým a mnohem bolestivějším druhem byly tržné rány. Lze říci, že tyto rány nejvíce zapříčinilo bičování. „Vojáci používali biče z kožených řemínků, do nichž byly vpleteny kovové kuličky. Když se bič dotkl těla, kuličky způsobovaly hluboké modřiny a zhmožděny, které se při dalších úderech roztrhly.“<sup>9</sup> Nejednalo se jen o tržné rány, ale tržně-zhmožděné. Nicméně ještě horší „byly na biči ostré kousky kostí, které v mase

---

<sup>7</sup> KELNAROVÁ, Jarmila et al.: *První pomoc II: pro studenty zdravotnických oborů*. Praha: Grada, 2013, s. 47.

<sup>8</sup> STROBEL, Lee: *Kauza Kristus*. Praha: Návrat domů, 2002, s. 184.

<sup>9</sup> *Tamtéž*, s. 184.

způsobovaly ošklivé tržné rány.<sup>10</sup> Více nástrojů při bičování nám potvrzují fakta z výzkumu turínského plátna:

„Rozdílnost ran svědčí, že biřici, Krista bičující, používali nejméně dvojích nástrojů: trnitých metel a řemení s olovem. [...] A důtky, *flagrum romanum*, tvořeny byly dvěma páry kuliček kovových, spojených tyčinkami, za něž upevněny dva řemeny, které tyto připevňovaly k držadlu.“<sup>11</sup>

Výsledky po tomto nástroji byly hroznivé: sedřená kůže, potřhané svaly a obnažená žebra.<sup>12</sup> Tyto rány způsobily Kristu nesmírné utrpení a také díky nim ztratil velké množství krve. Zbičovaná místa byla „zepředu od hrudi počínaje, přes břicho, ruce, kyčle, stehna, holeně, vzadu: přes obě ramena, lopatky, bedra, svaly sedací, lýtka.“<sup>13</sup> Můžeme říci, že na těle nebylo mnoho míst, která by po bičování zůstala zdravá.<sup>14</sup> Pohled na Krista musel být zdrcující. Prorok Izajáš nám svým proroctvím celou situaci předpovídá, když říká: „Byl v opovržení, kdekdo se ho zřekl, muž plný bolestí, zkoušený nemocemi, jako ten, před nímž si člověk zakryje tvář, tak opovržený, že jsme si ho nevážili.“ (Iz 53,3)

Posledním druhem ran v souvislosti s Kristem byly bodné rány. Na hlavě působila nepříjemnou bolest trnová koruna. Z popsaného vidění Kateřiny Emmerichové máme popis trnové koruny. Koruna byla hustá a vysoká. Nahoře jeden okraj přečníval, za nějž ji trýznitelé chytali a také s ní trhali. Rákosem, který měl nejdříve v ruce, ho udeřili po koruně natolik, až mu tekla do očí krev.<sup>15</sup> Podívejme se ještě na další poznatky z výzkumu turínského plátna.

„Máme tu krvácení zepředu a zezadu. Krvácení na rozhraní vlasaté části hlavy a čela vzniklé tím, že ostré předměty – trny – v hojném

---

<sup>10</sup> *Tamtéž*, s. 184.

<sup>11</sup> HYNEK, Rudolf Maria: *Umučení Páně vědou odhalené*. Praha: Kropáč & Kucharský, 1936, s. 54–55.

<sup>12</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 55.

<sup>13</sup> *Tamtéž*, s. 54.

<sup>14</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 54.

<sup>15</sup> Srov. EMMERICH, Anna Katharina a BRENTANO, Clemens: *Hořké umučení Pána našeho Ježíše Krista: podle vidění augustiniánky z Dülmenu*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2013, s. 238–241.

počtu probodly jemné cévy krevní [...] charakter krvácení svědčí tomu, že dlouhé, ostré trny nabodly tu četné tepny a žíly krevní.“<sup>16</sup>

Naopak krátké trny by je spíše trhaly. Výzkum také zjistil, že Kristus měl z trní klobouk, který se nejvíce zarážel do týlních částí, které jsou měkké. Potůčky krve, které odtud vycházely a jsou jasně vyznačeny, dosvědčují, že Kristus byl ukřižován s trnovou korunou na hlavě.<sup>17</sup> Ze zmíněného tedy vychází, že se jednalo převážně o rány bodné, nicméně existuje možnost, že některé rány byly tržné, díky trýznitelům, kteří s korunou na Kristově hlavě trhali.

Jestli bičování bylo nesmírně bolestivé a trnová koruna velmi nepříjemná, tak ukřižování muselo být ještě horší. „Římané používali do špičky vykované hřeby dlouhé asi 12 až 16 centimetrů. Ty pak prorazili skrz zápěstí.“<sup>18</sup> Doktor Pierre Barbet<sup>19</sup> došel při výzkumu Kristova ukřižování k zajímavému poznatku:

„Hřeb byl probit do čerstvě amputované ruky hned v zápěstí ruky [...] Tu ku podivu procházel přesně mezi první a druhou řadou kůstek zápěstních [...] Když pak co nejpřesněji se držel otisku této rány na sv. rubáši, hřeb přibližné velikosti dochovaných hřebů Spasitelových, pronikl bez nejmenšího porušení kostí a bez většího odporu mezerou kostní, zvanou Destotovou, ke hřbetu ruky, aby ji co nejpevněji přibil k podložce.“<sup>20</sup>

Bolest to musela být nesmírná, obzvláště když vezmeme v potaz, „že hřeb pronikl rukou v místě, kde se nachází mediánní nerv. Je to největší nerv, který vede do ruky, a ten byl hřebem zaraženým skrz zápěstí rozdrcen.“<sup>21</sup>

---

<sup>16</sup> HYNEK, Rudolf Maria: *Umučení Páně vědou odhalené*. Praha: Kropáč & Kucharský, 1936, s. 49–50.

<sup>17</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 50–51.

<sup>18</sup> STROBEL, Lee: *Kauza Kristus*. Praha: Návrat domů, 2002, s. 186.

<sup>19</sup> Pierre Barbet (1884–1961) byl francouzský lékař a hlavní chirurg v pařížské nemocnici Saint Joseph. V první světové válce působil jako chirurg. I tato zkušenost ho vedla k tomu, že turínské plátno považoval za věrohodné i z anatomického hlediska. Díky otiskům z turínského plátna zjistil zajímavé okolnosti Ježíšova ukřižování. V tomto ohledu byla důležitá jeho vědecká práce: „Les cinq plaies du Christ“.

<sup>20</sup> HYNEK, Rudolf Maria: *Umučení Páně vědou odhalené*. Praha: Kropáč & Kucharský, 1936, s. 59.

<sup>21</sup> STROBEL, Lee: *Kauza Kristus*. Praha: Návrat domů, 2002, s. 186.

Bolest můžeme přirovnat asi k tomu, jako kdybychom drtili kleštěmi loketní nerv. Tento nerv cítíme, když se trochu bouchneme do brňavky.<sup>22</sup> Porušení či rozdrčení nervu „způsobuje opozici palce proti dlani (palec obrací se proti malíčku), což nám opět vysvětluje záhadu, proč na rukou Sta Sindone di Torino<sup>23</sup> nalézáme oba palce ukryty za čtyřmi viditelnými prsty!“<sup>24</sup>

Při přibíjení nohou prožíval Kristus podobnou bolest. Doktor Barbet také „určil přesné místo probití obou noh Spasitelových, a to v II. prostoro mezikostní při základech [...] kostí zánártních [...] těsně pod obloukem, zvaný Lisfrankem, zcela uprostřed klenby nožní.“<sup>25</sup> Obě nohy byly probity jedním hřebem. Levá noha byla přibita k pravé, která byla natažená. Naopak levá byla ohnutá a zkrácená.<sup>26</sup> Stejně jako v zápěstí i zde mu hřeb rozdrtil nervy.<sup>27</sup> Vykrvácení se nestalo příčinou smrti, protože krev, která tekla z ran na rukou či nohou, neměla takovou intenzitu.<sup>28</sup>

Pokud si pozorně přečteme, co se děje při poranění srdce a připustíme, že některá kost z hrudníku mohla způsobit zranění srdce už dříve, než Kristus zemřel, nepřekvapí nás tolik, že vytryskla krev, když voják probodl Kristovo srdce. Jestli ale nedošlo k poranění srdce, stále v něm bylo dost krve, která mohla vytrysknout kvůli probodnutí. Kromě krve, vytryskla i voda. Velkou zásluhu na tom má hypovolemický šok.<sup>29</sup> Kvůli němu došlo k trvalému „zrychlení srdečního tepu, které urychlilo selhání srdce, a projevilo se shromážděním perikardiální tekutiny v membráně kolem srdce a pleurální tekutiny kolem plic.“<sup>30</sup> Vidíme tedy, že se nejednalo o vodu, ale tělní tekutiny. Potvrzuje to i doktor Barbet, který se snažil simulovat probodení kopím při

---

<sup>22</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 186.

<sup>23</sup> V překladu: svaté turínské plátno.

<sup>24</sup> HYNEK, Rudolf Maria: *Umučení Páně vědou odhalené*. Praha: Kropáč & Kucharský, 1936, s. 60.

<sup>25</sup> *Tamtéž*, s. 63.

<sup>26</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 63.

<sup>27</sup> Srov. STROBEL, Lee: *Kauza Kristus*. Praha: Návrat domů, 2002, s. 187.

<sup>28</sup> Srov. HYNEK, Rudolf Maria: *Umučení Páně vědou odhalené*. Praha: Kropáč & Kucharský, 1936, s. 62–63.

<sup>29</sup> Tento šok vzniká, když se ztratí velké množství krve. Doslova znamená: málo objemu krve. Způsobuje čtyři věci: srdce pracuje rychleji; klesá tlak krve; ledviny přestanou produkovat moč; postižený trpí velkou žízní.

<sup>30</sup> STROBEL, Lee: *Kauza Kristus*. Praha: Návrat domů, 2002, s. 188.

výzkumných pokusech na mrtvolách.<sup>31</sup> Ve svém závěru došel k tomu, „že u lidí delší a zvláště bolestnou agonií umírajících, vytváří se v osrdečníku tzv. hydropericard, jehož serosní výpotek je vodě zcela podobný. Týž vychází zároveň s krví pravé předsíně navenek.“<sup>32</sup> Tuto tekutinu vodě podobnou, nalezneme i na turínském plátně, kde v místech pravého boku je tmavý posmrtný krevní výron a v něm bílá místa.<sup>33</sup> Vraťme se ale k chvíli probodení. „Kopí očividně probodlo pravou plíci a srdce, takže po vytažení kopí vytekla perikardiální a pleurální tekutina.“<sup>34</sup> Toto tvrzení nám opět potvrzuje doktor Barbet, který „zjistil, že rána kopím, zasahující pravý bok, v přední čáře podpažní, proniká mezi pátým a šestým žebrem mírně směrem nahoru a nalevo.“<sup>35</sup>

Nicméně ani toto lékařské odůvodnění, neubírá na zázračném významu tryskající krve a vody z Kristova boku. Vždyť „ten, který to viděl, vydal o tom svědectví, a jeho svědectví je pravdivé; on ví, že mluví pravdu, abyste i vy uvěřili.“ (J 19,35) Pro vojáka to bylo natolik velké znamení, že nejen uvěřil, ale přímo vydal svědectví. Kateřina Emmerichová popisuje tuto situaci ve vidění:

„Když s prudkostí vytáhl svaté kopí z Ježíšova těla, vytryskl ze široké rány na pravé straně bohatý proud krve a vody a pokryl zvednutý Cassiův obličej spásou milostí. Seskočil z koně, padl na kolena, bil se v prsa a vyznal se z víry v Krista nahlas přede všemi přítomnými.“<sup>36</sup>

---

<sup>31</sup> Srov. HYNEK, Rudolf Maria: *Umučení Páně vědou odhalené*. Praha: Kropáč & Kucharský, 1936, s. 69.

<sup>32</sup> *Tamtéž*, s. 69.

<sup>33</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 69.

<sup>34</sup> STROBEL, Lee: *Kauza Kristus*. Praha: Návrat domů, 2002, s. 188.

<sup>35</sup> HYNEK, Rudolf Maria: *Umučení Páně vědou odhalené*. Praha: Kropáč & Kucharský, 1936, s. 64.

<sup>36</sup> EMMERICH, Anna Katharina a BRENTANO, Clemens: *Hořké umučení Pána našeho Ježíše Krista: podle vidění augustiniánky z Dülmenu*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2013, s. 321–322.

Pro Cassia to byl vskutku velký zázrak a hluboký prožitek, díky kterému došel k vnitřní konverzi. Poté následovalo jeho vyznání víry. Tento Cassius byl později nazýván Longinus a jako voják byl poddůstojníkem.<sup>37</sup>

---

<sup>37</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 321.



## 2 BIBLICKÉ ODKAZY

Z Písma čerpají všechny spirituality. Stejně je tomu i u Kristových ran. Různá charismata, která později v duchovním rozlišování vešla do dějin křesťanské spirituality pod názvem „spirituality“, dávají akcent coby následek meditace o Kristových ranách různě. Tím se chce říci, že i podoba přijetí Kristových ran připouští rozmanitá východiska. Můžeme říci, že pokud je v Písmu obsaženo Kristovo utrpení, ať už jde o předobrazy nebo jeho popis, vždy z toho čerpá tato spiritualita.

### 2.1 Výraz „rána“ v Písmu svatém

Než začneme od starozákonních předobrazů Kristových ran, budeme se nejprve zabývat, v jakém smyslu se objevuje výraz „rána“ v Písmu svatém.<sup>38</sup>

Prvně připustíme, že je souvislost (ontologická, nikoli pouze daná češtinou) mezi „ránou“ ve smyslu neštěstí, které způsobuje Bůh a „ránou“, která odpovídá Pánovu (dobrovolnému) zranění. Lze říci, že se jedná o určitý druh Božího navštívení. Toto vnímání je silně zakořeněno ve Starém zákoně. Asi nejznámějším příběhem o tomto způsobu navštívení je kniha Job.<sup>39</sup> Job v ní odpovídá Bildadovi, jak Bůh rozmnožuje jeho rány bez udání důvodu (srov. Jb 9,17). O několik kapitol dále se označuje jako terč Boha (srov. Jb 16,12) a ve čtrnáctém verši dodává: „Bude mě drásat, rána za ranou.“ (Jb 16,14; použito z Českého studijního překladu) Je nutné uznat, že Job dostal plno ran. O to víc je jeho příběh zarážející, když v začátku knihy je označen za muže, který byl „bezáhonný a přímý, bál se Boha a vystříhal se zlého.“ (Jb 1,1) Dalo by se říci, že i v Jobovi se dá zahlédnout předobraz trpícího Krista. Nicméně v knize Leviticus je už jasný příklad trestu za hřích: „Jestliže mi i pak budete odporovat a nebudete mě chtít poslouchat, přidám vám sedmkrát víc ran pro vaše hříchy.“ (Lv 26,21) Jestli na Joba padala „rána za ranou“ (viz výše) a na vyvolený národ „sedmkrát víc ran“ (viz výše), pak se v knize Deuteronomium mluví o ranách neobyčejných, které jsou velké

<sup>38</sup> Srov. NOVOTNÝ, Adolf: *Biblický slovník*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1956, s. 776.

<sup>39</sup> Na tomto místě je nutné poznamenat, že neštěstí nezpůsobuje Bůh, ale satan, kterému to bylo umožněno (srov. Jb 1,12).

a vytrvalé (srov. Dt 28,59). Trestem za hřích byla „nakažlivá nebo jiná nemoc, hlavně epidemie, ale také neúroda, nepřátelský nájezd“<sup>40</sup> a mnohé další.

V jiném smyslu jde o nemoc, která plyne ze špatného zdravotnictví. I tato rána může být nástrojem Božího trestu. Takový příklad je možné nalézt hned na začátku Písma, kde farao je raněn spolu se svým domem, díky Sáráj, ženě Abramově (srov. Gn 12,17). Jiný farao poznal tyto rány ještě více, když nechtěl pustit Izraelce v čele s Mojžíšem. Prvních devět ran – krvavou vodu, rozmnožení žab, záplavu komárů, mračna much, dobytčí mor, vředy, krupobití, kobylky a hlubokou temnotu (srov. Ex 7,14–10,29) – Egyptané znali, „ale to, že přicházely v souvislosti s Božími požadavky, tlumočenými Mojžíšem a Aronem, způsobilo, že se staly znamením Boží moci, potvrzujícími poslání Božích poslů nejen v očích Izraelců, ale i v očích faraonových.“<sup>41</sup> Největším znamením však byla desátá rána (srov. Ex 11,1–12,30). Pokud předešlé rány ještě šly zdůvodnit, zde už nebylo vysvětlení. Jak je možné, že pomřeli prvorození jen z řad Egyptanů a Izraelité byli v pořádku? Tato otázka musela faraona hodně trápit. Zde se už nedalo vymlouvat na přírodní živly. Desátá rána byla jasným Božím zásahem. V knize Zjevení můžeme najít období egyptských ran, když se popisuje Boží soud nad světem.

Pokud se vrátíme k nemocem, tak „ranou“ jsou označeny hemoroidy (srov. 1S 5,6) a malomocenství (srov. Lv 13,3).<sup>42</sup>

Mnohým ranám podlehl i velké množství Izraelců. Čtrnáct tisíc sedm set jich zemřelo, když reptali proti Mojžíšovi a Áronovi (srov. Nu 17,11–15). Po moábské modloslužbě jich zemřelo dokonce dvacet čtyři tisíc. (srov. Nu 25,1–9) Nejvíce jich bylo po sčítání lidu, které nařídil král David. Tehdy jich zemřelo až sedmdesát tisíc (srov. 2S 24,13–15).

Dalším označením je „rána srdce“ (srov. 1Kr 8,38). Jedná se o „vnitřní, duševní a duchovní soužení, např. výčitky svědomí.“<sup>43</sup>

---

<sup>40</sup> NOVOTNÝ, Adolf: *Biblický slovník*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1956, s. 776.

<sup>41</sup> *Tamtéž*, s. 776–777.

<sup>42</sup> V tomto případě srov. z BIBLE: *český studijní překlad*. Praha: KMS, 2009.

<sup>43</sup> *Tamtéž*, s. 777.

Asi nejznámějším významem je udeření nebo uhození např. metlou, prutem a holí (srov. Dt 25,3; Př 20,30; Za 13,6). Může se také jednat o ránu vytvořenou nějakou zbraní (srov. 2Kr 8,29). V Novém zákoně se často jedná o mrskání – bičování (srov. Sk 16,23).

V přeneseném smyslu nalezneme „ránu“ u Iz 1,6; 30,26; Jr 10,19; 14,17; 15,18; 30,12.17; Mi 1,9 a jiné.

## 2.2 Starozákonní předobrazy

Starý zákon je studnicí mnoha výjevů, které v sobě ukrývají předobrazy osob z Nového zákona. Asi nejvíce jich najdeme o Kristu. Samozřejmě, ne všechny souvisí s jeho ranami. Přesto je v Starém zákoně dostatek míst, z kterých můžeme čerpat. Zaměříme se na Izajáše, Joba, Zacharjáše a nahlédneme také do Žalmu 22.

### 2.2.1 Izajáš

V souvislosti s Jeho ranami je asi nejznámějším předobrazem píseň o Hospodinově služebníkovi z knihy Izajáš. V padesáté třetí kapitole této knihy je popsáno utrpení služebníka. Služebník je raněn, ubit a zmučen, kvůli nám. Nicméně všechno snáší, abychom mohli být jeho jizvami uzdraveni (srov. Iz 53,4–5). Služebník není prvním, kdo trpí pro Hospodina, ale až nyní tyto rány léčí. Svobodné přijetí utrpení, které nachází z Božího hlediska smysl, má sílu zachraňovat.<sup>44</sup> Starozákonní vnímání utrpení dostává značné trhliny. „Dokonce i bolest přes veškerou tíživost a ne-lidskost už nemusí být absurdním prokletím, známkou Božího trestu, ale při správném postoji srdce se může stát příležitostí k růstu a požehnáním pro trpícího a pro druhé.“<sup>45</sup> Biblický úryvek „hovoří o uzdravení [...] těch, kdo předtím vyznávali svou vzpurnost. Bylo možné díky – doslova v – služebnickově ráně.“<sup>46</sup> Doslovný překlad z hebrejštiny uvádí do hlubšího rozměru tohoto textu. Pokud opravdu

<sup>44</sup> Srov. PETRÁČEK, Tomáš: *Předobrazy Krista ve Starém zákoně*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007, s. 49.

<sup>45</sup> *Tamtéž*, s. 49.

<sup>46</sup> VLKOVÁ, Gabriela Ivana: *Hospodinův služebník a nová smlouva: výklad „písní o služebníkovi“ z knihy Izaiáš a jejich poselství o smlouvě*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2009, s. 181.

vezmeme Hospodinova služebníka jako předobraz Krista, jde o hlubokou mystiku. Když se zahledíme nebo duchovně vstoupíme do rány Krista, můžeme zažít dva rozdílné pocity v jedné chvíli. První je obrovská láska a druhý je hluboký smutek. Při obou pocitech si uvědomujeme, že „my jsme měli být postiženi, ale do dění vstoupil Služebník a tak rána, chystaná jako trest na nás, dopadla na něj, on ji vzal, nesl, unesl a odnesl.“<sup>47</sup> Rána zde způsobila ránu.<sup>48</sup> A tak v Kristově ráně můžeme nalézt naši ránu, která měla dopadnout na nás. Proto právě v Jeho ráně může nalézt uzdravení rána naše.

V Izajášovi je v souvislosti se služebníkem i jiný úryvek týkající se ran. V šedesáté první kapitole je služebník mimo jiné poslán „obvázat rány zkroušených srdcem.“ (Iz 61,1) Zde se přímo nemluví o ranách služebníka, ale o ranách zkroušených srdcem, ranách vyvoleného národa. Pokud dáme tento úryvek do souvislosti s předešlým, tak i zde mají svůj význam rány Krista. Kristus obvazuje – uzdravuje svými ranami. Sám Ježíš to potvrzuje v L 4,17–21, kde nejdříve čte knihu proroka Izajáše a potom říká: „Dnes se splnilo toto Písmo, které jste právě slyšeli.“ (L 4,21) Také v Matoušově evangeliu Ježíš odpovídá na Janův vzkaz, jestli je tím, kdo má přijít: „Slepí vidí, chromí chodí, malomocní jsou očišťováni, hluší slyší, mrtví vstávají, chudým se zvěstuje evangelium.“ (Mt 11,5)

Hospodin uzdravuje rány nejen skrze služebníka, ale i sám osobně. Je nutné uznat, že ve smyslu starozákonního vnímání jde pouze o Otce. Text opět najdeme u Izajáše. Hospodin zde uzdravuje v den, kdy je světlo slunka i luny mnohem větší (srov. Iz 30,26). „Zvěst o plnosti světla [...] je obdobou toho, čím se vyznačuje nový Jeruzalém; ten nepotřebuje už světlo slunce a měsíce, protože jeho světlem je sláva Boží a Kristus (Zj 21,23).“<sup>49</sup> Uzdravení nastává při plnosti světla, a výklad poukazuje na spojitost s novým Jeruzalémem a jeho světlem, jímž je Kristus. Navíc díky badání trinitárních teologů víme, „že Hospodin otců je postupně stále zřetelněji poznávanou osobou Boha Otce,

<sup>47</sup> HELLER, Jan: *Tři svědkové: Mojžíš – Izaiáš – žalmista*. Praha: ISE, 1995, s. 68.

<sup>48</sup> Zde se setkáváme s dvěma významy slova rána. Prvním je rána jako neštěstí, pohroma. Druhým je rána jako konkrétní zranění (nějakého orgánu či údu).

<sup>49</sup> AA.VV.: *Starý zákon: překlad s výkladem: nový překlad Písma svatého. 11, Izajáš*. Praha: Kalich, 1982, s. 189.

kteřá vřak zásadně není a nejedná bez Syna a Duchu Svatého“.<sup>50</sup> Ze zmíněného vyplývá, že i ve Starém zákoně bychom neměli vnímat pod oslovením Hospodin pouze Otce, ale i působení Syna a Duchu Svatého. Tato úvaha nás směřuje k tomu, že pokud někde ve Starém zákoně uzdravuje rány Hospodin, pak je v této činnosti přítomen kromě Otce i Syn.

### 2.2.2 Job

Biblických úryvků, kde Hospodin obvazuje či uzdravuje rány, nalezneme vícero. Kromě Iz 61,1 a 30,26 lze upozornit i na pátou kapitolu knihy Job, kde Elífaz Témanský říká Jobovi: „On působí bolest, ale též obváže rány, co rozdrťí, vyléčí svou rukou.“ (Jb 5,18) Hospodin je zde popisován jako ten, jehož ruka léčí. Chceme-li, můžeme i zde vidět drobnou spojitost s Kristem, který za svého života uzdravuje svou rukou a v téže ruce je rána, z které vytéká krev. Jeho krev je jako voda, která vytéká z chrámu. „Neboť kam se vlévají ony vody, tam se vody moře stávají zdravými a zůstane naživu všechno tam, kam se ten potok vlévá.“ (Ez 47, 9) I my jsme uzdraveni a zůstáváme naživu díky krvi, která vytéká z jeho ran.

### 2.2.3 Žalm 22

V Písmu vřak nalezneme ještě jeden text, který by v této práci neměl chybět. Tímto textem je Žalm 22, v němž je „ukřiřování předpovězeno stovky let předtím, než k němu dořlo.“<sup>51</sup> „Celá křesťanská tradice od nejstarřích dob viděla v tomto řalmu jasné proroctví o Kristově utrpení a o všeobecnosti spásy pro svět.“<sup>52</sup> Právě Žalm 22 je citován v evangeliích v souvislosti s Kristovým

---

<sup>50</sup> POSPÍřIL, Ctírad Václav: *Jako v nebi, tak i na zemi: náčrt trinitární teologie*. Praha: Krystal OP, 2010, s. 128. Podle současného liturgického úzu, je možné psát počáteční písmeno slova „Svatý“ majuskulně. U citací z míst, kde se užívá minuskulně, je legitimní převedení na majuskulu.

<sup>51</sup> STROBEL, Lee: *Kauza Kristus*. Praha: Návrat domů, 2002, s. 187.

<sup>52</sup> HRBATA, Josef: *Písně království I.: meditace na řaltář Písma svatého*. Olomouc: Maticce cyrilometodějská, 1996, s. 134.

utrpením. Například verš 2 je citován v Mt 27,46.<sup>53</sup> Profesor Melichar Mlčoch<sup>54</sup> se ve své poznámce k tomuto žalmu vyjadřuje následovně:

„Královský žalmista – David – světlem nadpřirozeným osvěcen, mluví ústy spasitelovými a líčí zde barvami živými kruté muky, jakéž Kristus Pán vytrpěti má od svých nepřátel, a zároveň i smrtelnou úzkost a sklíčenost, již mu bude zakusiti.“<sup>55</sup>

Konkrétně je pro nás stěžejní část Ž 22, 15–19. „Tento oddíl líčí Ježíšovo ukřižování nejen v obdivuhodných podrobnostech, ale je také otřesným popisem nejhlubšího lidského ponížení. Patří k němu totální ochuzení a končí úplným ponížením trpícího.“<sup>56</sup>

Z těchto pěti veršů nás nutně musí zasáhnout hned ten patnáctý: „Rozlívám se jako voda, všechny kosti se mi uvolňují, jako vosk je mé srdce, rozplynulo se v mém nitru.“ (Ž 22,15) Můžeme zde vidět předobraz Krista, který se doslova rozléval. Jeho krev tekla z ran jako voda. Voda, které může být velké množství, ale přitom je velmi vzácná. Co teprve Kristova krev? Určitě zde vnímáme chvíli při bičování, kdy se Kristus opravdu rozléval. Jeho svatá krev tekla pro naši spásu. Jako očištná koupel k obmytí našich hříchů. Dále pak vnímáme chvíle cesty Kristova putování na Golgotu. Zde se rozlévala Kristova krev po ulicích Jeruzaléma, který může zastupovat celý svět. Završením všeho bylo ukřižování, při němž byly přibity jeho ruce a nohy. Kvůli tomu byly paže roztaženy a obě ramena vykloubena asi o patnáct centimetrů.<sup>57</sup> Tato část ukřižování je v Žalmu 22 popsána následovně: „Sápo se jako lev na mé ruce a nohy, mohu si spočítat všechny své kosti.“ (Ž 22,17c–18a)

„Slova ‚jako lev‘ (se sápo), [...] četla už Septuaginta jako slovesný tvar [...] prokláči. Nejnověji se [...] vysvětluje jako

<sup>53</sup> Srov. AA.VV.: *Výklady ke Starému zákonu. III., Knihy naučné: Jób až Píseň písní*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998, s. 288.

<sup>54</sup> Profesor Melichar Mlčoch (1833–1917) byl teolog, kněz, kanovník olomoucké kapituly a několikanásobný děkan olomoucké teologické fakulty.

<sup>55</sup> *Žaltář, aneb, Kniha Žalmů*. Olomouc: Melichar Mlčoch, 1906, s. 65.

<sup>56</sup> AA.VV.: *Žalmy*. Praha: International Bible Society, 2004, s. 33.

<sup>57</sup> Srov. STROBEL, Lee: *Kauza Kristus*. Praha: Návrat domů, 2002, s. 187.

archaický tvar od slovesného kořene [...] hloubit. V pozadí tohoto pojetí je nesporně *představa ukřižování*.<sup>58</sup>

V poslední části patnáctého verše se mluví o srdci, které se rozplynulo jako vosk v jeho nitru (srov. Ž 22,15). Tuto chvíli můžeme vnímat při probodnutí Kristova boku a tím i srdce. Srdce, které se rozplývá kvůli nám a pro nás.

K tomuto žalmu se hlásí na kříži samotný Kristus, když volá: „Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil?“ (Mk 15,34) Potvrzením toho je i fakt, který vychází z židovské archeologie. Pokud někdo cituje začátek známé modlitby, hlásí se k celé modlitbě.<sup>59</sup> „Augustin říká ve svém komentáři k tomuto žalmu, že je v něm popsáno utrpení Páně stejně jasně jako v evangeliu.“<sup>60</sup> Vše řečené potvrzuje a ještě upřesňuje profesor Mlčoch:

„V tomto žalmu jsou také mnohé věci, které se nesrovnávají ani s osudem krále Davida, ani s osudem jiné známé osoby; avšak s tím, co Kristus Pán, na kříž přibit, trpěl a mluvil, nápadně se shodují: vždyť osoba, kteráž v žalmu tomto mluví, dí, že proklány jsou ruce a nohy její (v. 17.) a že nepřátelé se o její oděv dělí (v. 19.); mimo to úplně se shodují slova, jež řečení nepřátelé pronášejí (v. 9.), se slovy, kterými židé posmívali se Kristu Pánu, na kříži visícímu (Mt 27,43.); ano Spasitel sám, na kříži umíraje, pronesl první slova žalmu našeho, – jak to dosvědčují evangelia sv. Matouše (27,46) a sv. Marka (15,34).“<sup>61</sup>

#### 2.2.4 Zacharjáš

Poslední biblickou knihou, ve které budeme reflektovat předobraz Kristových ran, je kniha Zacharjáš.

---

<sup>58</sup> AA.VV.: *Výklady ke Starému zákonu. III., Knihy naučné: Jób až Píseň písni*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998, s. 290.

<sup>59</sup> Srov. HRBATA, Josef: *Písně království I.: meditace na žaltář Písma svatého*. Olomouc: Maticе cyrilometodějská, 1996, s. 134.

<sup>60</sup> *Tamtéž*, s. 134.

<sup>61</sup> *Žaltář, aneb, Kniha Žalmů*. Olomouc: Melichar Mlčoch, 1906, s. 66.

Ve dvanácté kapitole se píše: „Budou vzhlížet ke mně, kterého probodli.“ (Za 12,10) A v následující větě téhož verše se píše: „Budou nad ním naříkat, jako se naříká nad smrtí jednorozeného, budou nad ním hořce lkát, jako se hořce lká nad prvorozeným.“ (Za 12,10) Všimněme se nyní rozdílnosti osob v těchto dvou větách. Nejprve v 1. osobě mluví Hospodin,<sup>62</sup> „ale hned nato se mluví o ‚Probodeném‘ ve 3. osobě. Mezi ním a Hospodinem je třeba předpokládat tak těsný vztah, že se Hospodin sám cítí raněn. [...] Obdobu můžeme vidět v oběti trpícího Služebníka z Iz 53. [...] Starý zákon tu ukazuje k Novému. Vyvrcholením zástupného utrpení Božích vyvolených je oběť Kristova.“<sup>63</sup> Ze zmíněného můžeme tedy vyvodit, že i zde se jedná o určitý předobraz Kristovy rány, konkrétně probodeného srdce.

---

<sup>62</sup> Srov. AA.VV.: *Výklady ke Starému zákonu. IV., Knihy prorocké*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998, s. 835.

<sup>63</sup> *Tamtéž*, s. 835–836.



### 3 KRISTOVY RÁNY U NĚKTERÝCH TYPŮ SPIRITUALIT

Při pohledu na relevantní události z dějin spirituality Kristových ran budeme upozorňovat na tematiku Kristových ran v různých spiritualitách. Naším cílem není reflektovat všechny, ale spíše modelové, významné či důležité světce z této spirituality, kteří jsou pro ráz práce, který sledujeme, podnětní.

Je užitečné začít františkánskou spiritualitou, protože František z Assisi je považován za „první zaznamenaný případ v dějinách křesťanské spirituality, kdy byl jednotlivec viditelně označen znaky Kristova utrpení.“<sup>64</sup> Samozřejmě že i před Františkem mohl být někdo, kdo byl označen tímto darem. Vychází to i z jakéhosi „dýchání“ této spirituality, která nezačala Františkem, ale své předobrazy má už ve Starém zákoně, tedy daleko před ním. Otázkou ale zůstává, jestli tímto znakem Kristova utrpení byl označen někdo před Františkem. Existovaly vážné exegetické teorie, že například apoštol Pavel nosil Kristovo znamení, jak se dovídáme z Listu Galatským (srov. Ga 6,17). Mohli bychom také spekulovat, jestli tento dar neměl někdo z pouštních či církevních otců. Ať už to bylo tak či onak, prvním zaznamenaným případem je osobnost Františka a z toho budeme nyní i vycházet. „Od té doby mělo stigmata přes tři sta třicet lidí, z nichž šedesát bylo svatořečeno.“<sup>65</sup>

#### 3.1 Krátký exkurz o stigmatěch

Je pochopitelné, že v dějinách spirituality bylo vícero duší, které zažívaly velkou intimitu<sup>66</sup> s Kristem. Jejich intimita byla natolik hluboká, že se jejich sjednocení s Kristem začalo projevovat i navenek. Kristovo utrpení prožívaly natolik, že byly omilostněny mít na těle některé znaky Kristova utrpení. Proto ještě než začneme mluvit o Františkovi z Assisi a celkově františkánské spiritualitě, vyložíme, co znamená pojem stigma.

---

<sup>64</sup> ALTRICHTER, Michal: *Krátké dějiny křesťanské spirituality*. Olomouc: Refugium, 2013, s. 107.

<sup>65</sup> LEMAÎTRE, Nicole, QUINSON, Marie-Thérèse a SOT, Véronique: *Slovník křesťanské kultury*. Praha: Garamond, 2002, s. 335.

<sup>66</sup> Výrazem „intimita“ rozumíme důvěrné spojení s Pánem při stále zakoušeném životě Ježíše, a to s výslovným podílem na jeho utrpení.

Nejprve zařadíme stigmata či Kristovy rány do kontextu křesťanské spirituality, a tím i působení Božího Ducha v lidském životě, který je s křesťanskou spiritualitou bytostně provázán. Tato tematika, patří do křesťanské mystiky a konkrétně mezi mimořádné mystické jevy.

„Úkolem teologie křesťanské mystiky v této věci je především *identifikace jejich původu a smyslu [...] systematické utřídění a – v případě duchovního vedení žijících mystiků – rovněž výchovu ke konkrétním postojům vůči těmto jevům.*“<sup>67</sup>

Mimořádné jevy můžeme dělit na tři skupiny, jak nám nabízí Antonio Royo Marín<sup>68</sup> a Giorgio Gozzelino.<sup>69</sup> Jedná se o jevy řádu poznávacího, tělesného a afektivního. Nás zajímají pouze jevy tělesného řádu, protože právě sem patří stigmata nebo probodení srdce.<sup>70</sup>

Latinské slovo *stigma*, znamená v překladu jizva či stopa po hřebu.<sup>71</sup> Jedná se o „viditelné či neviditelné jizvy podobné pěti ranám ukřižovaného Krista, které se objevují u některých mystiků na rukou, nohou a na boku.“<sup>72</sup> Výskyt těchto jizev hodně souvisí s tím, jak si samotní mystikové představují místa Kristových ran.<sup>73</sup> Například rány na rukou mívají mystikové ve dlani, chcete-li „uprostřed hřbetu ruky“,<sup>74</sup> ale jak jsme zmínili už dříve, Kristus byl na kříži přibitý skrz zápěstí. Těmto představám mystiků hodně napomáhá vyobrazování ukřižovaného Krista, který má přibité ruce na kříži skrze dlaně. Stigmatizovaná Terezie Neumannová<sup>75</sup> se k umístění stigmat na rukou vyjádřila takto:

---

<sup>67</sup> KOHOUT, Vojtěch: *Úvod do křesťanské mystiky*. In AA.VV.: *Slovník křesťanských mystiků*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2012, s. 43.

<sup>68</sup> Antonio Royo Marín (1913–2005) byl španělský dominikánský kněz, teolog a moralista.

<sup>69</sup> Giorgio Gozzelino (1930–2010) byl italský kněz, salesián, teolog.

<sup>70</sup> Srov. KOHOUT, Vojtěch: *Úvod do křesťanské mystiky*. In AA.VV.: *Slovník křesťanských mystiků*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2012, s. 43.

<sup>71</sup> Srov. LEMAÎTRE, Nicole, QUINSON, Marie-Thérèse a SOT, Véronique: *Slovník křesťanské kultury*. Praha: Garamond, 2002, s. 335.

<sup>72</sup> *Tamtéž*, s. 335.

<sup>73</sup> Srov. RAHNER, Karl a VORGRIMLER, Herbert: *Teologický slovník*. Praha: Vyšehrad, 2009, s. 375.

<sup>74</sup> HYNEK, Rudolf Maria: *Živý obraz Ukřižovaného „Stigmatizované z Konnersreuthu“*. Frýdek-Místek: Michael s.a., 2007, s. 62.

<sup>75</sup> Terezie Neumannová (1898–1962) byla německá katolická mystička, která byla stigmatizovaná.

„Lidé si často myslí, že milý Spasitel byl na kříž přibit právě tak, jako já nosím jeho rány. Ale ti se ohromně mýlí. Týž musel býti daleko pevněji a správněji přibit na svůj kříž. Tyto rány moje a stigmatizovaných vůbec jsou jen zdroje úžasných milostí!“<sup>76</sup>

Výskyt a projev stigmat na těle se velmi různí. Někteří stigmatizovaní mají pouze některé rány např. na noze, v boku či na ruku. Rozdílnost se také objevuje v rámci rozsahu ran. Jedni mají krvácející a velmi bolestivé rány, jiní mají „pouze“ naznačené rány. Nicméně se vyskytly i takové případy, při nichž vnějškově nebylo nic vidět, ale vnitřní nervová bolest byla taková, že můžeme mluvit i v tomto případě o stigmatě. Kromě těchto ran se objevily i jizvy po trnové koruně, a dokonce minimálně v jednom případě po bičování.<sup>77</sup>

V této práci nechceme mluvit o stigmatě, které jsou podvodem či úmyslně vyvolané. Nechceme u nich hledat ani senzaci. Naopak. Dívejme se na ně s náboženským cítěním a úctou – po duchovním rozlišení, které vychází z osvědčené zkušenosti církve. Vždyť nositelé těchto znaků Kristova utrpení měli velmi hlubokou lásku ke Kristu. Jizvy se „pouze“ staly tělesným výrazem či důsledkem této lásky.<sup>78</sup> Doktor Rudolf Maria Hynek<sup>79</sup> ve svém článku o stigmatě píše:

„Podvědomá hlubina duše naší, [...] ve vyšších sférách jest orgánem citu náboženského i umělecké schopnosti tvořivé. Intuicí umožňuje nám nošení se do pravd nad rozumové poznání vystupujících, by posléze práce duše vyvrcholila v mystice [...] v intimním to životě s Nejvyšším. Ano, a právě z hlubin těchto vyvěrá a jimi nám pochopitelnou se stává tato v nejvyšší potence vystupňovaná touha zbožných duší spoluúčastným se státi bolestí

---

<sup>76</sup> HYNEK, Rudolf Maria: *Umučení Páně vědou odhalené*. Praha: Kropáč & Kucharský, 1936, s. 58.

<sup>77</sup> Srov. HYNEK, Rudolf Maria: *Něco o stigmatě*. In AA.VV.: *Na hlubinu: Revue pro vnitřní život*. Olomouc: Dominikánská edice Krystal, 1927, s. 176.

<sup>78</sup> Srov. RAHNER, Karl a VORGRIMLER, Herbert: *Teologický slovník*. Praha: Vyšehrad, 2009, s. 375.

<sup>79</sup> Doktor Rudolf Maria Hynek (1883–1952) byl zubní lékař a autor náboženských a mystických prací. Někdy vystupoval pod pseudonymem Ralph Waldo.

a ran „Muže bolesti“, která na venek se jeví v tak zvaných stigmattech.“<sup>80</sup>

Pokud se nad tím lépe zamyslíme, můžeme říci, že to vyplývá z logiky věci. Zkusme si to přiblížit manželskou blízkostí. Manželé jsou si velmi blízcí, zvláště při prožívání intimního spojení. V něm se plně dávají jeden druhému. A tak i duše hluboce zamilována do Krista, která prožívá hluboké spojení s Kristem, dorůstá k takové intimitě s ním, že jí dává zakusit své rány i navenek. Proto bychom v tom neměli vidět primárně utrpení duše, ale naopak úkon největší lásky. Vždyť tato omilostněná duše jásá blahem, že může zažívat takovéto hluboké spojení s Kristem. Nicméně uveďme ještě, že tato vnější znamení Kristova utrpení dostávají pouze některé duše, spíše výjimečně. Mnohem častěji prožívají mystické duše vnitřní utrpení, ne menší než bolest stigmat. Mohli bychom říci, že mají duchovní stigmata. Popisuje to také Ignác z Loyoly:

„Patří k Božím vlastnostem, že Bůh lidské duše posvěcuje, v nich působí a je naplňuje svými dary. Činívá tak mnohdy takovým způsobem a v tak převeliké míře, že hojnost milosti Boží z přeplněné duše se rozlévá i na její tělo. Pak to, co se děje v nitru, proniká i zevně. Ale takové případy jsou velmi ojedinělé.“<sup>81</sup>

Spisovatel „Clemens Brentano,<sup>82</sup> říká v jednom z úvodů:

„Není nepatrný počet zbožných osob, které v Katolické církvi od dob Františka z Assisi dosáhly tohoto pod teologickým výrazem *Vulnus divinum* (božská rána), či *Plaga amoris viva* (živé zranění

---

<sup>80</sup> HYNEK, Rudolf Maria: *Něco o stigmattech*. In AA.VV.: *Na hlubinu: Revue pro vnitřní život*. Olomouc: Dominikánská edice Krystal, 1927, s. 178–179.

<sup>81</sup> HYNEK, Rudolf Maria: *Živý obraz Ukřižovaného „Stigmatizované z Konnersreuthu“*. Frýdek-Místek: Michael s.a., 2007, s. 68.

<sup>82</sup> Clemens Brentano (1778–1842) byl německý romantický spisovatel a prozaik. Zaznamenával vidění, úvahy a řeči Anny Kateřiny Emmerichové. V přípravných aktech pro blahorečení Anny Kateřiny Emmerichové se teologové dokázali přiblížit k rozlišení, co je v textech „z dílny“ Brentana a co pochází od světice.

lásky), známého stupně nazírání lásky Ježíšovy jako nejvyššího označení soucitu, jenž s Ježíšem spolutrpi.“<sup>83</sup>

Ke všemu řečenému je přínosná církevní definice od Otta Pfülf:<sup>84</sup>

„Podstatou stigmatizace je spoluúčast na Kristově utrpení projevující se na částech těla, odpovídající jeho ranám. Je to charisma či nadpřirozené omilostnění. Stupeň účasti nebo prožívání těchto útrap bývá různý. Také vnější znamení bývají individuální, podle osob.“<sup>85</sup>

Nemůžeme také opomenout Görrese, který k jejich významu říká:<sup>86</sup>

„Ono spojení tělesné, co Eucharistie započala, dokonává se tu ve stigmatěch [...] Pročež plane tu vyšší oheň života v ranách těchto, jakmile božské vešlo ve stvoření a je zanítilo [...] Stigmatizovaní jsou právě oni, kteří dle starého slova ‚Beránka následují na všech cestách jeho‘, neb v pokrevní svazek s ním vstoupili. Tep jeho srdce cítit lze ve všech tepnách jejich, vniká až do morku kostí jejich. Oběť kříže, která cestou nekrvavou na oltáři se oslavuje, pokračuje v nich cestou krvavou v stálou upomínku na onen velký akt. Ukřížovaný proto právě ve dny jej připomínající krvácí opět ze všech těchto ran a tak stále zpřítomněn trvá časům všem.“<sup>87</sup>

Na závěr našeho exkurzu o stigmatěch si položíme otázku:

---

<sup>83</sup> HYNEK, Rudolf Maria: *Živý obraz Ukřížovaného „Stigmatizované z Konnersreuthu“*. Frýdek-Místek: Michael s.a., 2007, s. 9. Použitý výraz *spolutrpi* v tomto ohledu chápeme jako částečnou účast na Kristově utrpení. Celkovou tíži, byl schopen unést pouze Kristus. Kdokoliv z těchto mystiků, dostal od Boha pouze a jenom tolik, kolik byl schopen unést.

<sup>84</sup> Jezuita Otto Pfülf (1856–1946) byl německý katolický kněz a spirituál na papežské koleji Germanicum.

<sup>85</sup> HYNEK, Rudolf Maria: *Živý obraz Ukřížovaného „Stigmatizované z Konnersreuthu“*. Frýdek-Místek: Michael s.a., 2007, s. 9.

<sup>86</sup> Joseph Görres (1776–1848) byl německý literární kritik a publicista, profesor historie na univerzitě v Mnichově. Mezi jeho přátele patřil Clemens Brentano. Jeho díla ovlivnila i významné české postavy např. Antonína Cyrila Stojana. Nejvýznamnějším dílem je několikasvazková Křesťanská mystika. Srov. HEINRICH, Johann Baptist: *Joseph Görres (1776–1848): lze smířit politiku s vírou?* Olomouc: Refugium, 2010.

<sup>87</sup> HYNEK, Rudolf Maria: *Něco o stigmatěch*. In AA.VV.: *Na hlubinu: Revue pro vnitřní život*. Olomouc: Dominikánská edice Krystal, 1927, s. 181.

„Jaký účel a význam mají stigmata? – Je v nich proudění milosti posvěcující, neboť spojují intimněji Bohu oddané duše s Kristem, vzorem všech trpících. Stigmata byla dána též k vlastnímu posvěcení oněch osob. Hlavní úlohou stigmat je jejich charismatický vliv pro osvícení bližních. Stigmata mají být svědky nadpřirozena v době, která nadpřirozeno podceňuje nebo nedoceňuje.“<sup>88</sup>

## 3.2 Františkánská spiritualita

Zaměříme se nyní na Kristovy rány ve františkánské spiritualitě. Právě v ní nalezneme mnoho světců, kteří měli tu milost mít na svém těle stigmata, nebo se zajímali o Kristovy rány. Snad i můžeme říci, že je v jeho ranách hluboce zakořeněna. Proto právě z této spirituality budeme čerpat většinu našich příkladů.

### 3.2.1 František z Assisi

Jak již bylo výše zdůrazněno, nemůžeme jinak než začít Františkem z Assisi, který sám nosil jako první na svém těle znaky Kristova utrpení.

Všimněme si nejprve změny v jeho životě. K obrácení došel, když byl bohatý a měl zajištěný život.<sup>89</sup> Nejedná se o náhlé obrácení. Podle Tomáše z Celana<sup>90</sup> trvalo jeho obrácení čtyři až pět let. Začátek obrácení nastal v době Františkovy nemoci, která ho přivádí k zamyšlení nad svým životem, nad vztahem mezi člověkem vnějším a vnitřním. Jedním z dalších bodů je lítost nad chudým rytířem, kterému dá svůj plášť. Zažívá také posměch od obyvatel Assisi, nakonec se před biskupem, za přítomnosti svého otce, zbavuje úplně všeho. Svůj odpor k malomocným překonává tím, že jednoho z nich políbí. A ke konci svého obrácení dostává Boží odpověď, když je v kostele Damiána.<sup>91</sup> „Obraz Ukřižovaného – ztělesňující novou oddanost trpícímu

---

<sup>88</sup> HYNEK, Rudolf Maria: *Živý obraz Ukřižovaného „Stigmatizované z Konnersreuthu“*. Frýdek-Místek: Michael s.a., 2007, s. 13.

<sup>89</sup> Srov. ALTRICHTER, Michal: *Spirituální teologie*. Olomouc: Refugium, 2017, s. 355.

<sup>90</sup> Blahoslavený Tomáš z Celana (1200–1265) byl italský františkán, spisovatel a básník. Je jedním z prvních životopisců Františka z Assisi. Pravděpodobný autor hymnu *Dies irae*.

<sup>91</sup> Srov. LE GOFF, Jacques: *Svatý František z Assisi*. Praha: Vyšehrad, 2004, s. 46–50.

Kristovi [...] – k němu hovoří. A Bůh říká Františkovi: „Františku, jdi a obnov můj dům, který jak vidíš, se rozpadá.“<sup>92</sup> František tuto výzvu vezme nejprve doslova a začne opravovat hmotné příbytky – kostely. Až později začíná obnovovat církev duchovně. Jedním z impulsů jsou slova, která slyší v Matoušově evangeliu. Mluví se zde o hlásání Božího království. Kdo jde hlásat, nemá si s sebou nic brát. Františkovo rozhodnutí žít podle těchto slov dovršuje jeho konverzi.<sup>93</sup>

Když se znovu pozorně podíváme na životní chvíle, které byly důležité v rámci jeho obrácení, nemůžeme si nevsimnout tematiky ran. František má odpor k malomocným, ale ve chvíli, kdy k nim přistupuje, jako by přistupoval ke Kristu, nemá problém je políbit. František líbá malomocného, který je plný ran, ale pokud v něm vidí Krista, líbá vlastně jeho rány.

Právě změna jeho chování k malomocným je reakcí na jeho mystický zážitek, ve kterém vidí Krista přibitého na kříži.<sup>94</sup> Tento moment, zasáhl Františka natolik, „že od té chvíle kdykoli mu ukřižování Kristovo vstoupilo na mysl, stěží se zdržel zevně slz a úpění, jakož sám později důvěrně vyprávěl.“<sup>95</sup>

Celý Františkův život po obrácení, byl spojen s Kristem. Můžeme říci, že i v období před obrácením si ho Bůh připravoval. Tak jako každý lidský život spěje ke svému završení, tak i ten Františkův se blížil ke konci.

Františkova pověst svatosti se čím dál více šířila mezi lidmi, a proto ho čím dál větší množství lidí vyhledávalo. Jelikož o obdiv a popularitu vůbec nestál a spíše vyhledával samotu s Bohem, rozhodl se roku 1224 po řeholní kapitule odejít do samoty na horu Alvernu. Zde se připravoval na svátek archanděla Michaela čtyřicetidenním postem. Stále více v něm sílila láska k Bohu, ale jeho srdci to stále nestačilo. Přemýšlel, jak by věrněji a horlivěji plnil Boží vůli. Když jednou prosil Boha o poznání toho, co od něj žádá, odešel do kapličky a po dlouhé modlitbě otevřel knihu evangelií. Celkem

---

<sup>92</sup> *Tamtéž*, s. 50.

<sup>93</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 50–51.

<sup>94</sup> Srov. BONAVENTURA: *Život svatého otce Františka, zakladatele řádu bratří Menších*. Praha: Rozmach (Ladislav Kuncíř), 1926, s. 18–19.

<sup>95</sup> *Tamtéž*, s. 18.

otevřel tuto knihu třikrát a pokaždé ji otevřel v místě, kde se psalo o Kristově umučení.<sup>96</sup>

„Nyní pochopil, že Božský Mistr chce, aby měl účast na jeho hořkém utrpení. Františkova slabá přirozenost se zachvěla hrůzou, ale brzy ji však ovládl a začal pociťovat radost z toho, že se Božskému Spasiteli stane podobnější, protože již dávno toužil obětovat Kristu vlastní život. [...] Tušil, že bude velice trpět, ale pokorně a oddaně sklonil hlavu, líbal obraz Ukřižovaného a volal: ‚Ach, můj Pane, mé srdce je připraveno k boji, který mě čeká, dej mi již brzy účast na tomto boji a vítězství‘.“<sup>97</sup>

V čase, kdy František v Písmu poznal, že jej čeká účast na Kristově utrpení a chvíli, kdy se mu zjevil seraf, zažíval zmatek. Zároveň si uvědomoval, že není hoden, tak velkého vyznamenání, a proto musí připravit své nitro.<sup>98</sup> Františkovo čekání na stigmata krásně vystihuje františkán B. J. Wilhelm,<sup>99</sup> který ve své knize mluví přímo k světcům:

„Františku neztrácej mysl! Nezůstaň státi na cestě vedoucí na Kalvárii. Nestačí ti, abys jen s Ježíšem vzdychal v zahradě Getsemanské; nestačí toliko s Veronikou utírat jeho krev a prachem pokrytý obličej; není dosti, abys jako Šimon Cyrenský pomáhal Pánu Ježíši kříž nésti. Pro tebe, Františku, všechno jest málo. Tvá láska ke Kristu, tvá obětavost žádá si mnohem více, není ještě ukojena! Vystup výše, vystup až na Golgotu za svým Spasitelem, vystup až na kříž a dej se s Ježíšem ukřižovati! Připrav jen své srdce, neboť hodina duchovní oběti se již přiblížila!“<sup>100</sup>

---

<sup>96</sup> Srov. CHLUPOVÁ, Klára: *Svatý František Serafinský: volné zpracování životopisu sv. Františka z Assisi podle P. Bonaventury J. Wilhelma*. Brno: Konvent minoritů, 2009, s. 135–136.

<sup>97</sup> *Tamtéž*, s. 136.

<sup>98</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 139.

<sup>99</sup> Bonaventura Josef Wilhelm (1873–1937) byl františkánský kněz, který se věnoval hagiografii. Byl také povídkář a humorista.

<sup>100</sup> WILHELM, Bonaventura Josef: *Svatý František Serafinský: zakladatel tří řádů*. Praha: Dědictví sv. Jana Nepomuckého, 1927, s. 17.



Zanedlouho František opravdu obdržel stigmata. Stalo se to někdy okolo svátku Povýšení svatého kříže, kdy byl světec opět pohroužen a spalován láskou ke Kristu. Najednou uviděl, jak se k němu snáší seraf. Mezi jeho šesti křídly uviděl obraz ukřižovaného Krista. Sám František byl tímto viděním velmi zasažen, přičemž střídavě prožíval radost i bolest. Tímto hlubokým tajemstvím ho Kristus poučil, že mu nebude podoben tělesným utrpením, ale plamenem lásky.<sup>101</sup> Kapucín Leonhard Lehmann<sup>102</sup> k tomu trefně poznamenává:

„Projevilo se navenek to, co ho uvnitř již dlouho ovládalo a poznamenalo. Na jeho těle se objevila zraněná místa, která označují ukřižovaného Ježíše Krista. [...] činný zde byl Bůh: on jednal a František přijímal. Rány mohl přijmout jen proto, že na to byl citově připraven; byl vyučen v rozjímání a snášel utrpení, byl schopen *compassio*, soucítění s Ukřižovaným, a soucitu s veškerým těžce zraňovaným stvořením. Ježíšovy rány na Františkově těle dokazují, že byl ve svých největších hlubinách zraněn láskou, že se sám stal ranou.“<sup>103</sup>

Po tomto obdarování se František snažil rány zakrývat, nakolik to bylo možné. Ruce měl obvázané šátky a na nohách nosil střevíce. Přesto se mnozí bratři všemožně snažili zahlédnout některou ze svatých ran. Někteří si vymysleli lest, že chtějí políbit jeho ruku, jiní zahlédli některou ránu, když ho ošetřovali. Přesto za jeho života vidělo tyto rány jen pár bratří a několik kardinálů. To po Františkově smrti se těchto ran dotýkalo a líbalo nespočetné množství lidí. Všichni, kdo je viděli, zakoušeli posvátný údiv a bázeň.<sup>104</sup> Tomáš z Celana se k této úctě vyjadřuje následovně:

---

<sup>101</sup> Srov. CHLUPOVÁ, Klára: *Svatý František Serafínský: volné zpracování životopisu sv. Františka z Assisi podle P. Bonaventury J. Wilhelma*. Brno: Konvent minoritů, 2009, s. 140.

<sup>102</sup> Leonhard Lehmann (1947) je kapucínský kněz a teolog. Vyučoval na Františkánském institutu pro spiritualitu v Římě.

<sup>103</sup> LEHMANN, Leonhard: *František – mistr a učitel modlitby*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998, s. 156.

<sup>104</sup> Srov. CHLUPOVÁ, Klára: *Svatý František Serafínský: volné zpracování životopisu sv. Františka z Assisi podle P. Bonaventury J. Wilhelma*. Brno: Konvent minoritů, 2009, s. 143–145.

„Je to veliká milost, úctyhodné tajemství, jehož hloubku zná jen Bůh, člověku je zjevena pouze z části. [...] Není potřeba chválit tuto milost, pramenící od Boha, který je hoden chvály a vši úcty, velebme ho ve stigmatizovaném Františkovi.“<sup>105</sup>

### 3.2.2 Anděla z Foligna

Po Františkovi je vhodné pokračovat právě Andělou, neboť v ní nacházíme rozvinutí toho, čím Pán obdaroval již Františka. Oba žili velmi krátce po sobě,<sup>106</sup> ale také pocházeli z velmi blízkých měst.<sup>107</sup> Co nás ale bude zajímat hlouběji, je podobnost jejich života,<sup>108</sup> a to zejména duchovní souznění s Kristem, zvláště v utrpení. Někdo by se mohl zeptat: Ale copak jiní svatí neměli duchovní souznění v utrpení s naším Pánem? Vždyť Bohu nemůže být nikdo nablízku, pokud nemá účast na jeho utrpení. A proto bychom měli pojmenovat to, čím právě specificky František a Anděla Boží blízkost žili. Samotný František byl ve Folignu celkem často. Dokonce se zde dozvěděl (skrže sen bratra Eliáše), že se jeho pozemský život chýlí ke konci. V této době již měl stigmata.<sup>109</sup>

Z těchto poznatků nás proto nepřekvapí, že Anděla byla už od svého útlého dětství ovlivněna s františkánskou spiritualitou, anebo s ní seznámena. Kromě františkánů byly v tomto městě také klarisky a svěští terciáři. Anděla byla svou matkou vychovávána v nahlížení na Boží tajemství a pro rozlišování hodnot celkem povrchně. Už jako mladá byla vtažena do světské zábavy a žila lehkomyšlným a marnivým životem. Snažila se být ve středu společnosti a toužila být obdivována. Zde můžeme vidět spojitost se Františkem, který také před svým hlubším obrácením žil prostopášným životem a toužil po světské slávě. Nicméně stejně jako světec z Assisi, i Anděla zažívala bolest a hořkost ve své duši a cítila potřebu se usmířit s Bohem. To je známkou, že

---

<sup>105</sup> *Tamtéž*, s. 145.

<sup>106</sup> Anděla se narodila kolem r. 1248, což je pouhých 22 let po Františkově smrti.

<sup>107</sup> Foligno je vzdáleno od Assisi necelých 20 km.

<sup>108</sup> Samozřejmě nemůžeme přirovnávat Andělu ke Kláře z Assisi, co se týká duchovního vztahu s Františkem.

<sup>109</sup> Srov. COMMODI, Bernardo: *Anděla z Foligna: mystička z antonomázie*. In AA.VV.: *Texty mystiků v dějinách spirituality*. Olomouc: Refugium, 2012, s. 239.

lehkovážnost nebyla její identita a že zpřítomněný Pán uvnitř jejího života ji zdařile znepokojoval: nedopřál ji v tomto stavu usnout. Bůh sám, viděno teologicky, byl v jejím životě činný. Po několika neúspěšných pokusech se obrátila na Františka s prosbou o dobrého zpovědníka. Ten jí slíbil pomoc. Další den slyšela kázat bratra Arnalda, který byl františkán. Tento bratr ji oslovil a posléze u něj vykonala úplnou zpověď. Od této chvíle se v životě Anděly psala úplně nová kapitola. Anděla byla jako znovuzrozená. Ve své horlivosti reagovala na tři Kristovy výzvy. V první výzvě chtěla následovat Krista, a proto se zřekla sebe sama. Už nechtěla být marnivá a zahleděná do sebe, proto dala přednost Bohu. Druhou výzvou se oprostila od rodiny.<sup>110</sup>

„Oproštění Anděly od citových pout postupuje stejným krokem jako fakt, že se stává vášnivou nevěstou Krista. Každý den chodí do kostela svatého Františka ve Folignu, aby nazírala Ukřižovaného a rozjímalá o jeho utrpení a smrti, největším výrazu Boží lásky a ohnisku celé Anděliny spirituality. Jednou když mnohem hlouběji pochopí, jak je Kristovo tělo přibité a ztrýzněné pro její hříchy, zachvátí ji velmi ostrá bolest a hnána neuhasitelným ohněm lásky ke svému ukřižovanému Ženichovi udělá překvapivé gesto, které nepřestává ohromovat: strhá ze sebe šaty a odhodlaně se mu obětuje a přitom učiní slib: *dodržovat stálou čistotu a nikdy už ho neurazit žádnou částí svého těla.*“<sup>111</sup>

Můžeme se domnívat, co je myšleno onou ostrou bolestí. Jedná se zde o vnitřní ránu nebo jde spíše o duchovní bolest či duchovní stigma? Ať už se jedná o první či druhou možnost, jisté je, že tento Boží dotek zasáhl Andělu natolik, aby se odhodlala k onomu překvapivému gestu.

Andělin slib čistoty je velmi paradoxní z hlediska jejího životního stavu. Stále žije v manželství. Události, které následují, proto nemusí být tolik překvapující. V rodině se na ní hrnou nadávky a celkové napětí vede až k nemožnosti soužití. A jak na to reaguje Anděla? Všechno přijímá

---

<sup>110</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 239–245.

<sup>111</sup> *Tamtéž*, s. 244.

s trpělivostí. A tak právě do této situace přichází tajemný způsob Boží odpovědi. Anděle umírá matka, manžel i všechny její děti. Po lidské stránce trpí, ale postupně toto místo naplňuje Bohem, který jí dává třetí výzvu: zbavení se hmotných dober. Anděla prodává všechny své věci včetně vily a peníze rozdává chudým. Splněním této třetí výzvy dokonává svůj úplný návrat k Bohu.<sup>112</sup>

Můžeme si položit otázku: Je tato radikální změna v životě Anděly následováníhodná? Odpověď není jednoznačná. Pokud se na to díváme z hlediska Boží vůle, tedy správného rozlišení a naplňování, pak můžeme říci, že ano. Z druhé strany je nutné upozornit na to, že mnohdy nazýváme naši vůli tou Boží. Nemůže přeci manželka odejít od manžela nebo mu upírat intimní manželský život, když on s tím nesouhlasí, protože k tomu nedorostl. V takovém případě by jednala proti manželskému slibu, který společně uzavřeli před Bohem. Naopak může přijmout svůj stav a žít v čistotě v rámci manželství, i když ji sexuální život s manželem nepřináší nějaký požitek, ale je pro ni spíše přemáháním a umenšováním sebe. A pokud má daná žena či muž žít opravdu v úplné čistotě, pak se není třeba čeho bát, protože Bůh může v jejich životě zasáhnout stejně podivuhodně jako v životě Anděly.

Šest let po svém obrácení Anděla skládá sliby a stává se františkánskou terciářkou. V témže roce při pouti do Assisi prosí svatého Františka o přímluvu u Boha, aby měla opravdovou chudobu, tedy větší, než se žádá od terciářů. Během pouti je v jedné chvíli uchválena Duchem Svatým, který v ní našel příbytek, potom je vybídnuta, aby v něm přebývala také. Tento mystický zážitek, se stává rozhodujícím bodem jejího duchovního vývoje. Na zpáteční cestě dostává od Ducha Svatého znamení do duše, kříž a lásku. Právě kříž a láska jsou pro Andělu ústřední body jejího následného mystického života.<sup>113</sup>

„Ona, která se řadí do náboženského proudu své doby a šíří opravdovou mystiku Kristových utrpení, se stává jednou z nejvášnivějších milovnic kříže a Ukřižovaného. Hodně času tráví

---

<sup>112</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 244–246.

<sup>113</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 247–248, 251.

v jeho společnosti: rozjímá o jeho utrpení, podílí se na jeho nelidských trýzních, vystupuje a odpočívá na ‚lůžku kříže‘, spolu s ‚trojím doprovodem‘ Krista, totiž s chudobou, bolestí a pokorou.“<sup>114</sup>

Její zamilovanost do Ukřižovaného je spjata s řadou vidění:

„31. července má v horní bazilice v Assisi trýznivé vidění ukřižovaného Krista, který byl sňat z kříže a je pokryt krví, tekoucí z ran. Zakouší v sobě dva protichůdné stavy, velmi ostrou bolest, která probodává duši, a nevýslovné štěstí: ‚Je zároveň rozradostněná i zkormoucená, orosená myrhou i medem, zbožštěná i ukřižovaná.‘ Tyto výrazy opisují Andělinu duchovní účast jak na smrti, tak na vzkříšení Krista.“<sup>115</sup>

Andělina mystická duše zažívá ve stejné chvíli zároveň dva opačné protiklady. Radost i smutek. Účast na slávě, ale zároveň také na smrti. Navíc můžeme k tomu dodat, že celé její obrácení je protkáno protiklady. Čím více se přibližuje Kristu, čím více radikalizuje evangelium ve svém životě, tím více je od svých nejbližších opovrhována a nenáviděna. Nicméně se zde nejedná o nic nového. Mnoho světců se setkává s těmito protiklady. Samotný František prožívá při svém obrácení něco podobného. Spirituální teologie nazývá tento stav či životní zkušenost antinomií. Jedná se o to, že se nám v životě něco jeví jako protiklad. Neštěstí nás může vést ke svobodě, v které se stáváme osobností. A právě osoba, která prožije tyto protiklady, ale zůstane zakořeněná v Duchu, může vyzářat a stává se více autentickou.<sup>116</sup>

Za zmínku také stojí Anděliny mystická setkání s různými světci, anděly, ale také s Pannou Marií. V jednom ze svých vidění se obrací na „Bolestnou Matku“ s prosbou o účast na Kristově utrpení. Panna Maria její prosbu vyslyší, a tak Anděla je účastna na nelidské bolesti Krista.<sup>117</sup>

---

<sup>114</sup> *Tamtéž*, s. 251.

<sup>115</sup> *Tamtéž*, s. 251.

<sup>116</sup> Srov. ALTRICHTER, Michal: *Spirituální teologie*. Olomouc: Refugium, 2017, s. 190.

<sup>117</sup> Srov. COMMUDI, Bernardo: *Anděla z Foligna: mystička z antonomázie*. In AA.VV.: *Texty mystiků v dějinách spirituality*. Olomouc: Refugium, 2012, s. 252.

„Avšak mystické putování Anděly jde ještě dál, takže dospěje na nejvyšší kontemplativní stupeň, jaký dějiny mystiky vůbec znají, totiž na přímé patření Boha: nejenom ‚v temnotách‘ (což je u mystiků běžné), nýbrž přímo ‚nad temnotami‘. Tato milost se uděluje jen velmi málo lidem. Takovému vidění, jež měla Anděla v letech 1294–1296, předcházelo údobí strašných zkoušek: tělesná utrpení ve všech částech těla; mravní utrpení pro nepochopení přátel, tak nepřátel; úděsná pokušení proti čistotě; duchovní vyprahlost, kdy intelekt nevidí Boha, srdce není schopné milovat a vůle je bezmocná vůči neřestem. [...] Jde o opravdovou a vlastní *temnou noc*, jež očišťuje její duši, zcela ji vyprazdňuje, aby byla s to pojmout Nepojmutelného.“<sup>118</sup>

Čím více je Anděla hnána k Bohu, přímo jím prosáknutá, tím více vyjadřuje tuto lásku vůči druhým. Nedaleko Foligna je věznice pro malomocné a právě zde Anděla plně projevuje svůj soucit s trpícími.<sup>119</sup>

„Nosí jim jídlo a nápoje, omývá je a jemnocitně obvazuje těla, zjizvená četnými ranami, co krvácejí a šíří zápach. Na dně jejich pohledu plného hrůzy a zoufalství objevuje stopy člověka stvořeného k Božímu obrazu, znovu nachází v jejich tváři sladký a bolestný obraz trpícího Krista.“<sup>120</sup>

Po všem řečeném nás asi moc nepřekvapí, že ji „Pius XII. označil za ‚největší františkánskou mystičku‘.“<sup>121</sup>

### 3.2.3 Kateřina z Janova

Svěťice, kterou nemůžeme opomenout mezi modelovými příklady, je Kateřina z Janova. Z písemných důkazů nevíme, jestli patřila k třetímu řádu františkánů, ale pro její zařazení právě zde máme více důvodů. Jedním z nich je lidová tradice, díky které je to dost pravděpodobné. Druhým důvodem je, že do třetího řádu byl zapsán její manžel Julián. Dalším jsou dvě františkánské

---

<sup>118</sup> *Tamtéž*, s. 253–254.

<sup>119</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 254–255.

<sup>120</sup> *Tamtéž*, s. 255.

<sup>121</sup> *Tamtéž*, s. 259.

tuniky, které byly zapsány do inventáře po její smrti. Posledním důvodem je její blízký kontakt s minority. Proto můžeme říci, že Kateřina byla františkánskou spiritualitou minimálně „načichlá“.<sup>122</sup>

Podíváme-li se na život této janovské světice, můžeme v něm najít opět podobnost jak s Františkem, tak s Andělou. Nicméně už u malé Kateřiny můžeme po vnuknutí, které měla v osmi letech, vidět jistou radikalitu. Místo polštáře volí tvrdé dřevo a jako podložku pod sebou má slámu. Když je jí třináct let, cítí povolání vstoupit do řehole, ale po odmítnutí vyhoví rodičům a v šestnácti si bere Juliana Adorna. Pět let zažívá smutek a svým způsobem i muka, protože její muž je pravým opakem. Ona je rozjímavá a zbožná, on je marnivý, násilnický a zkažených mravů. Možná tolik nepřekvapí, že Kateřina po pěti letech smutku zkouší najít radost ve světských rozmařilostech. Opak se ale stává pravdou. Zažívá nespokojenost, prázdné srdce a hořkost v duši. Konverze nastává po modlitbě, ve které prosí svatého Benedikta a po svaté zpovědi. I zde můžeme vidět, že Bůh začne jednat viditelně, až se na něj dotyčná osoba obrátí. Lze říci, že si Kateřinu postupně připravoval a nechával dozrát k tomuto rozhodnutí. Nyní se jí ujímá s obrovskou láskou. Kateřina je ve svém srdci doslova zapálená horoucí láskou tak, že už nikdy nechce světské radosti či hřích.<sup>123</sup>

„Ježíš v ní chtěl zapálit stále větší nenávisť k jejím hříchům, a proto se jí zjevil krvácející na kříži, takže ‚celý dům byl plný potoků jeho krve‘.“<sup>124</sup> Krev „proudila do města a dál do celého světa.“<sup>125</sup> Poté odchází Kateřina na zpověď a přijímá eucharistii. Od této chvíle je obdivuhodně spojena s Bohem.<sup>126</sup> „Rozpor mezi ní a světem se rozšiřuje, stává se propastí mezi

---

<sup>122</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 192.

<sup>123</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 186–188.

<sup>124</sup> *Tamtéž*, s. 188.

<sup>125</sup> SERTORIUS, Lili: *Kateřina z Janova: (1447–1510): životopis a duchovní podoba jejího díla*. Olomouc: Refugium, 2013, s. 54.

<sup>126</sup> Srov. VILLER, Marcel: *Svatá Kateřina z Janova*. In AA.VV.: *Texty mystiků v dějinách spirituality*. Olomouc: Refugium, 2012, s. 188.

světem lásky a světem hříchu, mezi Bohem a bezbožností; tento protiklad zažívá v sobě a nachází v něm analogii metafyzických skutečností.“<sup>127</sup>

Opět můžeme vidět vnitřní antinomii, kterou světice prožívá. Sama moc nechápe, proč má ještě být na světě. Cítí se v rozporu s celým světem. Tento pocit v ní graduje obzvláště v posledních letech.<sup>128</sup> Nicméně nelze říct, že by to bylo „skutečné zoufalství, nýbrž jen *netrpělivost lásky* konečně dospět k Milovanému, neboť ví, že tam je nekonečná plnost, zatímco svět a pozemský život je prázdný“.<sup>129</sup>

Významná je kniha *Dialog*, která je blízce spojena s Kateřinou, ač není jejím dílem.<sup>130</sup> Tato kniha „je téměř prvním úplným ohlasem jejího učení a svědectvím, že její příklad našel u druhého (člověka) odezvu“.<sup>131</sup> Na konci 11 kapitoly *Dialogu* se píše:

„Jednoho dne, když byla doma, zjevil se jí před vnitřním zrakem náš Pán Ježíš Kristus, potřísněný krví od hlavy až po paty, až se jí zdálo, že z tohoto těla přšla krev na celou zemi, kamkoli šel. A bylo jí řečeno: vidíš tuto krev? Ta všechna byla prolita z lásky k tobě, aby učinila zadost za tvé hříchy. Při těchto slovech jí byla dána velká *rána lásky k našemu Pánu Ježíši Kristu* a zároveň taková důvěra, že zmizela její první *zoufalá podívaná* a mohla se trochu rozveselit ve svém Pánu.“<sup>132</sup>

Z daného můžeme usoudit, že se jedná o duchovní ránu, tedy tělesné bolesti v tomto ohledu pravděpodobně neměla, nicméně asi zakoušela ještě větší bolesti v duchovní sféře.

Vnitřní rána způsobuje, že nemůže milovat nikoho, jen Krista. Sama začíná vidět očima Kristovy lásky všechnu zlobu lidí. Tato možnost vidět, či alespoň zakusit tento Boží pohled, Kateřinu natolik zasahuje, že kdyby nebylo

---

<sup>127</sup> SERTORIUS, Lili: *Kateřina z Janova: (1447–1510): životopis a duchovní podoba jejího díla*. Olomouc: Refugium, 2013, s. 25.

<sup>128</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 25.

<sup>129</sup> *Tamtéž*, s. 25.

<sup>130</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 134.

<sup>131</sup> *Tamtéž*, s. 134.

<sup>132</sup> *Tamtéž*, s. 148.



toto vidění zmírněno Bohem, mohla by z něj zemřít. Po této zkušenosti chce být zcela zaplněna Bohem, a proto se rozhoduje, že se mu bezvýhradně odevzdá.<sup>133</sup>

„Bůh přijímá dar a dává jí *nový požár lásky, vycházející jakoby z pěti ran Krista*. A přitom jí Bůh dal milost, že mohla bez bolesti vidět, co je člověk i co je ona sama. Neboť Bůh jí odňal všechnu bolest nad tím. Naopak byla zcela stravována viděním Boží dobroty a požárem lásky ve svém srdci. Myslela žárlivě pouze na to, aby v ní byl jenom Bůh.“<sup>134</sup>

Zde vidíme určitou proměnu. Snad můžeme říci, že se první dar prohlubuje druhým. *Rána lásky* se při novém Božím daru proměňuje v *požár lásky*. V prvním daru je zasažena „pouze“ jednou ranou, ale nyní je to opravdový požár, protože vychází ze všech pěti ran. Duchovní stigmata světice se prohlubují. Z mystických jevů stojí za zmínku také *šípy lásky*.<sup>135</sup> Sama Kateřina se k tomuto jevu vyjadřuje následovně: „Jsem velmi často napadena jistými pronikavými božskými paprsky, že je zázrak, že jsem dosud naživu.“<sup>136</sup>

„V tomto stavu tak velkého zřeknutí se jí Bůh posílal tak ostré a jemné šípy lásky, že její tělo po nich zůstávalo jako mrtvé. Z Boží přítomnosti vycházely pak určité ohnivé paprsky a žhavé ohně Boží lásky, které byly tak silné a pronikavé, že by mohly zničit nejen tělo, ale i duši, kdyby to bylo možné.“<sup>137</sup>

Z psychofyzických jevů, které Kateřina zažívala, vyzdvihneme rány, které byly zvláštní svou povahou.<sup>138</sup> „Na jejím těle byly díry, jako kdyby

---

<sup>133</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 149.

<sup>134</sup> *Tamtéž*, s. 149.

<sup>135</sup> Srov. VILLER, Marcel: *Svatá Kateřina z Janova*. In AA.VV.: *Texty mystiků v dějinách spirituality*. Olomouc: Refugium, 2012, s. 221.

<sup>136</sup> *Tamtéž*, s. 221.

<sup>137</sup> *Tamtéž*, s. 221.

<sup>138</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 221–222.

člověk strčil prst do těla.“<sup>139</sup> Tyto a ještě mnohé jiné jevy měla v posledních devíti letech svého života, během nichž zažívala bolestné a tajemné neduhy.<sup>140</sup>

„Svatou Kateřinu z Janova řadíme mezi čtyři až pět velkých mystiků, jimiž se katolická církev právem pyšní. A můžeme k ní vztáhnout slova jednoho anglikánského autora: ‚Zde, v životě svaté Kateřiny z Janova, je shrnuta celá podstata života věčného spojení s Bohem, a to někým, kdo jej prožil na úrovni hrdinství v činnosti nesoucí ovoce, v klidu u v práci, jako velmi aktivní i extatická osoba, především pak patří k těm, komu bylo v dějinách křesťanské mystiky dáno, aby tolik kontemplovala Věčnou lásku‘.“<sup>141</sup>

### 3.2.4 Veronika Giuliani

Pokračujeme svatou, o níž, byť není mezi veřejností tolik známá, existuje nespočet životopisů v různých jazycích. A přeci nejčennější je její *Deník*, který si psala po dobu třiceti sedmi let. Tato italská kapucínka je mezi ostatními svatými výjimečná, co do počtu jejich mystických zkušeností.<sup>142</sup> Zakusila toho opravdu mnoho:

„Účast na Kristově utrpení a na tajemství bolesti v celé škále ‚trpění‘: fyzického, duševního, duchovního; aktivního i pasivního; v řádu časnosti i věčnosti. Jako osoba snášela smrtelné zápasy v temnotě a opuštěnosti, v situacích, kdy by mohla troskotat v zoufalství, ale též vyzpívala radost z čistého trpění a kříže, a také cítila, že je její srdce uchváčeno šílenstvím lásky, naplněno nezadržitelným jásotem. Málokdo prožil slast i trpění tak intenzivní.“<sup>143</sup>

---

<sup>139</sup> *Tamtéž*, s. 222.

<sup>140</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 192.

<sup>141</sup> *Tamtéž*, s. 234.

<sup>142</sup> Srov. IRIARTE, Lázaro: *Svatá Veronika Giuliani: závrat' z Boží lásky*. Olomouc: Refugium, 2011, s. 5.

<sup>143</sup> *Tamtéž*, s. 5.

Veronika Giuliani se narodila v roce 1660 do zbožné rodiny jako sedmá dcera. Při křtu dostala jméno Voršila a už v devíti letech se rozhodla pro řeholní povolání. Její matka byla jemná a zbožná, kdežto otec byl zámožný a ctižádostivý. To ale neznamená, že by byl její otec zlý. Právě k nejmladší Voršile byl velmi uctívý a měl ji velmi rád. Konflikt nastal, až Voršila chtěla odejít do kláštera. Nicméně pevně stála za svým a odolala i nápadníkům.<sup>144</sup>

Lze říci, že značný vliv na její řeholní povolání a celkovou spiritualitu měla její matka. I když zemřela záhy, když bylo Voršile sedm let, svěřila před svou smrtí každé ze svých pěti dcer jednu Kristovu ránu. Nejmladší dceři přidělila ránu v Kristově boku.<sup>145</sup>

Jméno Veronika přijala, když vstoupila ke klariskám v Città di Castello. Postupem času se začala podobat svým životem Veronice, která podala Ježíšovi roušku, jak o tom praví tradice. U Veroniky Giuliani můžeme jít ještě dál. Ona sama se stává touto rouškou.<sup>146</sup>

Veroničina povaha byla už od dětství ohnivá, živá a nezkrotná. Samotná matka jí označila jako oheň, který v sobě cítila, když byla těhotná. Podotkněme zde, že se nejednalo o oheň ve špatném slova smyslu. Vždyť oním ohněm byla její láska ke Kristu, a to během celého života.<sup>147</sup>

„Působením božských doteků a útoků se její hrud' rozžhavila, stala se výhni, takže si na ni musela klást mokré ručníky, aby žár zchladila. Jindy tento požár působil, že začala jako šílená pobíhat, křičet, dvojnásob se bičovat, protože jí nedovoloval zůstat ‚klidnou a tichou‘. Tehdy vyrazela vášnivé zvuky, volala svého Milovaného a oslovovala ho jmény, jež jí diktovala láska.“<sup>148</sup>

Možná pro někoho může být toto jednání divné a nenormální. Ano, na první pohled se takto jeví. Nicméně je důležité si uvědomit dvě věci. Nejprve,

---

<sup>144</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 9–11.

<sup>145</sup> Srov. OBERTOVÁ, G.: *Veronika Giulianiová*. In AA.VV.: *Slovník křesťanských mystiků*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2012, s. 754.

<sup>146</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 754.

<sup>147</sup> Srov. IRIARTE, Lázaro: *Svatá Veronika Giuliani: závrat' z Boží lásky*. Olomouc: Refugium, 2011, s. 12–13.

<sup>148</sup> *Tamtéž*, s. 13.

že samotná Veronika je podrobená své době. Například bičování bylo v některých klášterech běžnou součástí umrtvování a kajícínosti. Potom si uvědomme, že žár, který pociťovala, mohl být podobný, ba ještě horší tomu, když se o něco popálíme nebo opaříme. Pokud si výše řečené věci uvědomíme, nemusí se její chování jevit jako tolik zarážející.

Po vstupu do kláštera se pro mladou Veroniku stala velmi inspirativní Kateřina Sienská, jejíž životopis si přečetla. Prožívala mnoho podobných mystických zkušeností. Kromě trním korunování, sňatku s Kristem a stigmatizací, u ní nacházíme ještě přebývání v ráně Kristova boku, což je jí blízké od dětství. V této ráně má pít božský nápoj. Kateřina Sienská ale nebyla jediným vzorem této horoucí mystičky. Už od útlého věku ji fascinovala Růžena z Limy. Často ji vídala ve svých viděních, jak kráčí v průvodu mezi svatými, kteří provázejí nevěstu. Mezi mnohými světcí stojí za zmínku Marie Magdaléna de Pazzi, u které si oblíbila výrok *trpět a nezemřít*. Dále Filip Neri, se kterým měla stejný pocit silného žáru v hrudi, až se jí pozvedala žebra. Samozřejmě první místo mezi svatými měli František a Klára. Za zmínku stojí ještě apoštol Pavel, kterého nejčastěji zmiňuje ve svém *Deníku*.<sup>149</sup> Společně se svatou Terezii od Ježíše měla podobnou zkušenost:

„V den jejího svátku, 15. října 1697, při pohledu na ni napsala: Viděla jsem, jak Pán drží v ruce stejné kopí, jímž probodl srdce této svaté. Byl jakoby připraven učinit totéž i mně [...] Vzpomněla jsem si, co udělala svatá Terezie, a zachovala jsem se stejně.“<sup>150</sup>

Důležitý poznatek, který je nutné u Veroniky zmínit, je dvojčlen *duše-srdce*. Byť jsou si tyto pojmy velmi blízké, vidí v nich značný rozdíl. Srdce vnímá jako vyslanec, který probouzí duši. Srdce vnímá první kontakty či doteky Krista. Zve duši do středu hostiny utrpení a tímto středem je Bůh. Pokud se pokusíme shrnout vzájemné obdarovávání srdce a duše, můžeme to

---

<sup>149</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 17–19.

<sup>150</sup> *Tamtéž*, s. 17–18.

vyjádřit následovně: srdce upozorňuje duši na božské volání a duše to vrací tím, že dává srdci zakoušet odezvy božského působení.<sup>151</sup>

„Největší část velkých intimních zkušeností světice se odehrává na poli *srdce*: požáry, šlehy, unesení mysli, výbuchy, vzteky; rány, kopí, hřeby; vtisknutí nástrojů Umučení, Mariiny bolesti, písmena, která znamenají určité ctnosti. Nakonec pak ono střídání *srdce zraněného* a *srdce hořícího láskou*, které začalo hned po stigmatizaci a trvalo několik let.“<sup>152</sup>

U Veroniky můžeme také vidět častý prvek, který se objevuje u zasvěcených žen, zvláště mystiček. Jedná se o duchovní sňatek s Kristem, tedy božským Ženichem. Nejedná se ale o „běžný“ duchovní sňatek, protože je u ní rozdělen do čtyř stupňů. První můžeme přiřadit k prvnímu svatému přijímání, kdy se rozhodla, že nechce mít jiného ženicha než Krista. Druhý stupeň nastal, když vstoupila do kláštera. Řeholní život byl pro ni skutečným sňatkem. Třetím stupněm byl mystický sňatek, kterým byla obdařena v roce 1694. Nicméně plnost tohoto stupně nastala až v roce 1697. Stalo se to dva dny po obdržení stigmat. Nyní byla Veronika opravdovou nevěstou Ukřižovaného. Tento sňatek se obnovoval asi až do roku 1714, kdy zakouší nebeský sňatek. Čtvrtý stupeň nazývá nebeským, protože předjímá věčný sňatek.<sup>153</sup>

Zaměříme se nyní na znaky Kristova utrpení, které se objevovaly na těle mystičky.

„Nejviditelnějšími somatickými projevy jejího intenzivního vnitřního prožívání byly: trnová koruna, která jí rozdírala hlavu, rána v srdci a stigmata. Uvádějí se i jiné jevy související s účastí na Kristově Umučení: krvavý pot, stopy po bičování, otisk tíhy kříže na rameni, ukřižování, agónie.“<sup>154</sup>

---

<sup>151</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 44.

<sup>152</sup> *Tamtéž*, s. 44.

<sup>153</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 53–54.

<sup>154</sup> *Tamtéž*, s. 55.

Mnohé tyto projevy, ne-li všechny, vycházeli z Veroničiny touhy po utrpení. Dokonce můžeme mluvit o opěvování utrpení.<sup>155</sup> „Její touha trpět je nenasytná a stránky, které napsala, jsou plné výkřiků volajících po strážnících a křížích: *Víc utrpení, víc křížů! [...] Ať žije utrpení, ať žije kříž! [...] Kříž a trápení pojd'te ke mně!*“<sup>156</sup> Veronika netouží po bolesti z důvodu nějakého masochistického sklonu, ale za utrpením vidí mnohem víc. Utrpení je pro ni jedním z hlavních projevů sjednocení s Kristem a lásce k němu.<sup>157</sup> Osvětlí to její mnohá zvolání: „Utrpení je klíčem k lásce“, „trpění znovu prožívá Boží milosti“, je „utěšitelem duší, které milují“, „prostředkem, jak znovu najít Boha“, „podavatelem čisté lásky“, „pramenem pokoje“.<sup>158</sup> Uvědomme si také, že žila v době baroka, které je charakteristické patosem<sup>159</sup> a tragikou.<sup>160</sup>

Z obrazových představ Krista převažoval Ježíš jako dítě. Takto se do něj zamilovala v dětství. Dále přicházel jako Ježíš oslavený, kterému zářily rány. Zajímavostí je, že stigmata dostává právě od Krista oslaveného, a ne ukřižovaného. Tento obraz měla v období po obdržení stigmat.<sup>161</sup>

Shrňme si nyní všechna význačná znamení, která se během života objevila na těle Veroniky. Jednalo se o trnovou korunu; snížení pravé klíční kosti na rameni z důsledku nesení kříže; jako dar jí byl vtisknut malý kříž do srdce; zasazení živé rány do srdce; druhá, bolestnější rána do srdce; na srdci je viditelná a krvácející rána po probodění šípem; a nakonec rány na rukou, na nohou a v boku.<sup>162</sup>

„Přijetí stigmat se u Veroniky Giuliani stává kulminačním bodem vášnivého a viditelného připodobnění Kristu ukřižovanému a zároveň výchozím bodem druhého procesu – probíhajícího v určitém smyslu opačným směrem než první –, a sice procesu

---

<sup>155</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 58.

<sup>156</sup> *Tamtéž*, s. 58.

<sup>157</sup> Srov. OBERTOŤ, G.: *Veronika Giulianiová*. In AA.VV.: *Slovník křesťanských mystiků*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2012, s. 755.

<sup>158</sup> IRIARTE, Lázaro: *Svatá Veronika Giuliani: závrat' z Boží lásky*. Olomouc: Refugium, 2011, s. 58.

<sup>159</sup> Patos znamená v překladu utrpení.

<sup>160</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 58.

<sup>161</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 63.

<sup>162</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 70.

zvnitřňování, nebo podle její vlastní terminologie *zniternňování*. [...] Víc než cokoli jiného se ‚zniternňuje‘ způsob, jímž nazírá Kristovo Umučení a přijímá na něm účast: už se tolik nezaměřuje na Spasitelovy tělesné bolesti, ale je více vnímavá k jeho *vnitřnímu utrpení*.“<sup>163</sup>

Právě zde nám může být Veronika vzorem, nejen v otázce utrpení. Nemáme tolik řešit zevnějšek, naše gesta, činy či slova, ale máme být vnitřně zahleděni na Krista, klidně ve vnější tichosti. Důležité je, aby naše srdce burcovalo větší láskou ke Kristu a bližním. A právě Kristovy rány nás tomu mohou učit. Chvilé, které nás asi nejvíce znepokojují, kdy našeho Spasitele bičují, vláčí po ulici a přibíjejí na kříž. V těchto chvílích musíme zůstat vnějškově klidní a spolu s Kristem je vnitřně prožívat. Aby o nás platila slova žalmisty: „Byl trápen a pokořil se, ústa neotevřel; jako beránek vedený na porážku, jako ovce před střihači zůstal němý, ústa neotevřel.“ (Iz 53,7)

„Závěrečným dějstvím [...] je příprava na smrt, která trvá třiatřicet dní, od 6. června 1727, kdy Veronika ochrne na půl těla, až do 9. července, dne, kdy odlétá do náruče svého Ženicha a ke skupině sester se obrací posledními slovy: *Láska se dala najít! To je příčina mého trpění. Řekněte to všem, řekněte to všem!*“<sup>164</sup>

### 3.2.5 Terezie Neumannová

Poslední postavu, kterou v rámci františkánské spirituality zmíníme, je Terezie Neumannová. V rámci této práce je atraktivní hned z několika důvodů. Zaprvé ještě u ní neproběhl proces kanonizace, respektive beatifikace. Zadruhé žila ve dvacátém století, tedy v době pro nás velmi blízké. Posledním důvodem je blízkost místa, kde tato vzácná žena žila. Vždyť její rodná vesnice je pouze pár kilometrů od českých hranic, konkrétně od Chebu.<sup>165</sup>

---

<sup>163</sup> *Tamtéž*, s. 71–72.

<sup>164</sup> *Tamtéž*, s. 80.

<sup>165</sup> Srov. HYNEK, Rudolf Maria: *Živý obraz Ukřižovaného „Stigmatizované z Konnersreuthu“*. Frýdek-Místek: Michael s.a., 2007, s. 19.

Terezie se narodila v německém městečku Konnersreuthu v roce 1898. Pocházela z chudé rodiny, kde se tvrdě pracovalo. Byla považována za normální, obyčejné děvče, které ničím zvláštním nevynikalo. Po skončení školy ve svých 14 letech nastoupila do služby k jednomu sedlákovi, u něhož tvrdě pracovala. V této době se Terezie nelišila ničím zvláštním od ostatních vesnických dívek. Zlom nastal až v roce 1918, kdy Terezie pomáhala hasit požár vedlejšího statku. Během pomoci s hašením se namohla natolik, až ucítila v zádech prudkou bolest, díky které se nenarovnala. Stěží se dostala do rodného domu. Od této chvíle začíná Tereziina cesta utrpení. Díky úrazu z námahy měla časem ochrnuté dolní končetiny, levou ruku a polovinu obličeje. Dále měla křeče, vředy, proleženiny a časem postupně oslepla.<sup>166</sup>

Zdalo se, že se z tohoto utrpení už nikdy nedostane. Nemohla vykonávat žádnou práci. Jediné, co mohla, byla modlitba. V ní čím dál více prohlubovala svůj vztah k Bohu. Možná i právě proto Bůh zasáhl a znovu začala vidět po čtyřech letech, v den, kdy byla Terezie z Lisieux prohlášena za blahoslavenou. Později byla uzdravena i z proleženin a po šesti letech, v den svatořečení Terezie z Lisieux mohla dokonce začít chodit.<sup>167</sup>

Po určité době ale slyšela hlas, který jí řekl: „Toto utrpení pomine, nastane však horší. Svěřuj se ve slepé poslušnosti vedení svého zpovědníka. Odumírej stále víc a víc sobě. Zůstávej však vždy tak dětinně prostou.“<sup>168</sup> Tímto si jí Bůh připravoval pro další oběť, pro další utrpení.

Netrvalo dlouho a Terezie opět musela v horečkách a bolestech ulehnout. Tentokrát měla zánět slepého střeva. Hrozila jí operace, ale když prosila o pomoc Terezii z Lisieux a přiložila její ostatek na bolestivé místo, byla uzdravena s tím, že měla jít ihned poděkovat do kostela. Na druhý den nemohl primář uvěřit, že je zdravá.<sup>169</sup> Krásně shrnuje tuto část života německé mystičky Rudolf Hynek:

---

<sup>166</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 19–22.

<sup>167</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 24–25.

<sup>168</sup> *Tamtéž*, s. 26.

<sup>169</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 26–27.



„Byl jsem hluboce dojat, a to nikoliv pouze pocitem, ale mé nitro mnohem více otřásajícím poznáním: jak si Bůh připravoval tuto duši v této tmavé noci opuštěnosti a utrpení. Docela odloučenou od viditelného světa, aby ji uschoptil unést břímě darů milosti, to vše pro dobro zbloudilých, kteří k Němu opět našli cestu!“<sup>170</sup>

Všechno, co už Terezie přežila do této doby, bylo obdivuhodné. Nejvíce ale překvapí, jak to všechno prožívala. S obrovskou pokorou, skromností a hlavně klidem v srdci. To vše zvládala díky jejímu hlubokému spojení s Bohem. Proto nás nepřekvapí, když se jí zeptají na otázku: „Jak ti bylo, když jsi zde tak ležela v temnotách, nebála ses?“<sup>171</sup> A ona s klidem odpoví: „Nebála, vždyť jsem tu mohla tak krásně myslet na Boha.“<sup>172</sup>

Za tuto odevzdanost a lásku ke svému Spasiteli byla obdarována znaky Kristova utrpení. Vše vycházelo z jejího vnitřního spojení s Ukřižovaným. Sama o stigmata nikdy nežádala, jak dosvědčuje její duchovní vůdce. Všechno se událo zcela nečekaně.<sup>173</sup>

„Stalo se tak následovně: Bylo to kolem poloviny postní doby roku 1926, když Terezie jednou v noci pokojně odpočívala, náhle spatřila před sebou Spasitele klečícího a modlícího se na Olivetské hoře. Viděla před sebou zahradu, stromy a sedící tři učedníky, kteří spali. Pocítila přitom prudkou bolest v levém boku a něco vlhkého odtud téci. Při světle poznala, že je to její vlastní krev, jež na druhý den po poledni přestala vytékat. Nevšimla si ani, který den to byl, ale příští týden v noci ze čtvrtku na pátek se tento jev znovu opakoval, jenže uviděla bičovaného Krista. Třetí týden opět v noci na pátek měla vizi trním korunování a čtvrtý týden nesení kříže. Pátý týden byl již Velký pátek 17. dubna 1926 a tu se přihodilo cosi zvláštního.“<sup>174</sup>

---

<sup>170</sup> *Tamtéž*, s. 28.

<sup>171</sup> *Tamtéž*, s. 28.

<sup>172</sup> *Tamtéž*, s. 28.

<sup>173</sup> *Srov. Tamtéž*, s. 29.

<sup>174</sup> *Tamtéž*, s. 29–30.

Opět měla v levém boku ránu, ale tentokrát jí během vytržení silně tekla krev z očí a také jí krvácely okrouhlé rány na rukou a nohou. Od té doby měla téměř pravidelně páteční vize Kristova utrpení. Na podzim se jí objevilo na temeni hlavy 8–10 krvavých ran. Jednalo se o zranění po trnové koruně. Následující Velikonoce prožila podobně jako Kristus. Během pátečního odpoledne a celé soboty se vůbec neprobudila. Avšak v neděli ráno se probudila v pět hodin zdravá s radostným ohlášením Kristova vzkříšení.<sup>175</sup>

Možná leckoho napadne, že Terezie byla stigmaty vyznamenána. Přesto ona sama se k nim vyjadřuje takto: „Nemám ty rány jako vyznamenání, mám je k utrpení.“<sup>176</sup> A jinde říká: „Utrpení je mým povoláním. Nemáme se ničeho bát. Jen se nebát!“<sup>177</sup>

Zvláštností je že Terezie prožívala každé páteční utrpení, jako kdyby ho prožívala poprvé. Za zmínku také stojí její dětský způsob výkladu. Mluvila o všem a přitom nechápala dosah těchto událostí. V momentě kdy se dostala do extáze, ztratila vědomí.<sup>178</sup>

Velmi zajímavé a duchovně hluboké jsou zápisky či popis onoho nazírání naší stigmatizované. Dalo by se ve studiu o ní pokračovat dále, nicméně my se chceme věnovat i jiným mystikům, kteří různými způsoby prožívali Kristovo utrpení. Odkaz Terezie vyslovuje doktor Kröner:<sup>179</sup>

„Z konnersreuthského mystéria nejvíce otřásá nitrem, že tu počíná mluvit sama příroda a z hlubin stvoření vystupuje zázrak ukřižovaného a přece živého Spasitele. Přízrak do bláta zašlapané lidské duše, která přes to zůstala nesmrtelná – Terezie Neumannová není více onou nepatrnou, ubohou, chorobami zdeptanou dcerou chudého krejčího. Stala se nástrojem, znamením, symbolem, ohromujícího nepochopitelného dějství, jež se týká nás

---

<sup>175</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 30–31.

<sup>176</sup> *Tamtéž*, s. 39.

<sup>177</sup> *Tamtéž*, s. 123.

<sup>178</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 32.

<sup>179</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 125.

všech [...] Je výkřikem naší zubožené, ztýrané a pohrdané duše, která se tam u ní ozvala v rudé krvi.“<sup>180</sup>

### 3.3 Jiné spirituality

Zaměřme se nyní na jiné osobnosti, které, přestože nepatří do františkánské spirituality, mají v sobě hluboce rovněž zakořeněnou spiritualitu Kristových ran.

Přestože bychom mohli uvést nespočet světců a mystiků, zmíníme už pouze dvě ženy, které se ale velmi význačně zapsali do dějin křesťanské spirituality.

#### 3.3.1 Rita z Cascie

Začněme svatou Ritou, která dodnes patří k nejoblíbenějším světicím v Itálii. Tato žena si prošla snad všechny životní stavy: od ženy svobodné, přes manželku, matku a vdovu až k řeholnici. Možná i právě proto je tolik oblíbená, zvláště když díky své univerzálnosti může promluvit k jakékoliv skupině lidí.<sup>181</sup>

Život svaté Rity můžeme rozdělit do dvou částí: život v Roccaporeně<sup>182</sup> a život jako řeholnice v Cascii. Do části života v Roccaporeně spadá: mládí, manželství a vdovství. Tuto první část jejího života nemůžeme doložit přesnými informacemi a časovými údaji, proto budeme vycházet z tradice, která se dochovala.<sup>183</sup>

Rita pocházela z chudé, ale zbožné rodiny. Narodila se starším rodičům jako jediná dcera. Celé její jméno bylo Margarita, což vzápětí zkrátili na Rita. Jelikož byla jedináček, bylo jí dopřáno velké lásky a veškeré péče. Odtud také vycházela její něžnost a láska k přírodě. Rodiče ji učili praktičnosti, díky pracím doma a na poli, kdežto vzdělání získávala u řeholních sester. Na tehdejší dobu byla celkem vzdělaná, protože uměla číst i psát. Další

---

<sup>180</sup> *Tamtéž*, s. 125.

<sup>181</sup> Srov. GIOVETTI, Paola: *Svatá Rita z Cascie: manželka a matka, řeholnice a divotvůrkyně*. Olomouc: Refugium, 2017, s. 5.

<sup>182</sup> Roccaporena je malé předměstí Cascie, od které je vzdálena přibližně pět kilometrů.

<sup>183</sup> Srov. GIOVETTI, Paola: *Svatá Rita z Cascie: manželka a matka, řeholnice a divotvůrkyně*. Olomouc: Refugium, 2017, s. 18–19.

charakteristikou mladé dívky byla zbožnost. Ta vycházela z jejího okolí. Celý kraj byl nábožensky horlivý a Rita toho značně využívala ke svému duchovnímu obohacení. V samotné Cascii byl ve velké úctě blahoslavený Šimon Fidati,<sup>184</sup> který byl spojen s eucharistickým zázrakem. Eucharistickou relikvií potom přenesl do Cascie a právě zde jí mohla Rita uctívat. V tradici o svaté Ritě se dochovává ještě jiný podivuhodný jev. K modlitbě chodívala k podkrovnímu okénku, skrz něž viděla na nebe. A právě skrze toto okénko k ní sestupoval anděl. Tradice tím dosvědčuje brzkou vyspělost k řeholnímu povolání.<sup>185</sup>

Rita postupně vyrůstala a s tím rostl i úmysl vstoupit do řehole. Tato její touha jí (zatím) nebyla umožněna. Rodiče byli pokročilého věku, a jelikož byla Rita jedináček, neměl by se o ně kdo starat. V této chvíli se projevila velká poslušnost světice, která i přes svou touhu splnila přání rodičů a dokázala žít své náboženské povolání v manželství a mateřství.<sup>186</sup>

Soužití se svým manželem Pavlem Ferdinandem Mancinim nebylo snadné. Ač se podle všeho choval k Ritě uctivě, navenek působil svárlivě a vyvolával rozbroje. Nicméně jejich vzájemné soužití bylo považováno za dobré. Zdá se, že i na tomto faktu měla světice podstatný podíl. Po čase se narodili z jejich manželství dva chlapci.<sup>187</sup> Tuto dobu můžeme shrnout následovně:

„Prostý a pracovitý život: křesťansky vychovávat děti, starat se o staré rodiče, dokud ještě žili, řídit domácnost a pěstovat sad, šít a spravovat prádlo, vařit, vážit vodu, hledat dřevo v lese, večer – často s leccjakým rozechvěním – očekávat Pavla, který se vracel po dni starostí, ne vždy klidný, uchlácholit ho, osvěžit a poskytnout mu vše, co hledal u dobré ženy. Rita neměla mnoho času pro sebe

---

<sup>184</sup> Blahoslavený Šimon Fidati (1285–1348) byl italský augustinián, spisovatel, kazatel a muž hluboké osobní kultury. Odhalil eucharistický zázrak v Sieně roku 1330. Srov. *Tamtéž*, s. 21–22.

<sup>185</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 18–22.

<sup>186</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 22–23.

<sup>187</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 25–27.

ani pro svou modlitbu, ale celý její život se stal jedinou modlitbou.“<sup>188</sup>

Z řečeného vyplývá, že žila obyčejným všedním životem, s tím že vše dělala v Boží přítomnosti, tedy snažila se plnit Boží vůli. Přesto u ní v duchovním životě vidíme věci, které si plnila poctivě, či si ještě přidávala něco na víc.

„Postila se s velkou pečlivostí o vigiliích velkých svátků, kromě toho zachovávala půst během obvyklé postní doby a další dva půsty si stanovila pro svou zbožnost. Udělovala almužny chudým, navštěvovala nemocné a přijímala manžela se všemi jeho výkyvy.“<sup>189</sup>

Zdá se dost pravděpodobné, že příkladný křesťanský život Rity, změnil jejího manžela k lepšímu, díky čemuž přestal nosit při sobě zbraně. Toho využili jeho nepřátelé a zavraždili ho v lese nedaleko Roccaporeny, když se vracel domů z práce. Když se to Rita dozvěděla, okamžitě šla na místo činu, aby přistoupila k mrtvému manželovi a sundala jeho zkrvavenou košili. Tímto činem chtěla svým synům zakrýt důvod k pomstě.<sup>190</sup>

„Reakcí Rity na zabití manžela bylo (po období pochopitelného a velmi lidského žalu) bezpečné a bezprostřední odpuštění nepřátelům a úsilí přesvědčit děti, aby i ony odpustily. Vznešená prostřednice pokoje Rita projevila tímto postojem, radikálně opačným tomu, co asi očekávali její příbuzní a známí, velikost svého ducha a schopnost nést kříž, který jí osud určil. Kristus učil, že na nenávist je možno odpovědět pouze odpuštěním a láskou: Rita se bez váhání vydala touto cestou, vzala na ramena svůj těžký kříž a s odvahou čelila bolesti a těžkému putování.“<sup>191</sup>

---

<sup>188</sup> *Tamtéž*, s. 27.

<sup>189</sup> *Tamtéž*, s. 27.

<sup>190</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 28–29.

<sup>191</sup> *Tamtéž*, s. 30.

Pokud bychom pátrali po tom, odkud Rita vzala tolik síly k odpuštění a ještě dokázala k tomu dovést ostatní, vyvstaly by dvě věci. První je samozřejmě její hluboký duchovní život. Plná důvěra Bohu, který nám také odpouští. Druhou je vzor rodičů či výchova, kterou od nich dostala. Její rodiče totiž plnili úkol usmiřovatelů. V té době bylo dost znesvářených rodin kvůli mnohým vraždám a mstám. Je tedy téměř jisté, že samotná světice byla tímto prvkem pozitivně ovlivněna a měla k tomu velmi blízko.<sup>192</sup>

Krátce po manželově smrti přichází Rita také o své dva syny, kteří umírají pravděpodobně na mor. Traduje se, že to bylo přání samotné světice, která prosila Boha, aby si je raději vzal k sobě, než aby se pomstili. Nyní zůstává Rita sama jako žena, která nemá rodiče, manžela ani syny. A právě v této době se projevuje její velikost tím, že si dále plní své domácí povinnosti, ale mnoho času věnuje usebrání a modlitbě, tedy Bohu. Můžeme snad říci, že čas, který věnovala manželovi a synům, nyní věnuje svému Stvořiteli.<sup>193</sup>

Vstup Rity do kláštera nebyl snadný. Třikrát byla odmítnuta, pravděpodobně z důvodu zneprátení dvou klanů, kvůli nimž byl její manžel zabit. Jelikož některé sestry v klášteře patřily k jedné či druhé straně, mohly zde vzniknout určité problémy, což nechtěly řeholnice riskovat. O to více byla Rita motivována usmířit obě strany. Nakonec po dlouhém úsilí, velkém pokořování a trvalých modlitbách došlo k usmíření. Podle legendy se do kláštera dostala zázračně za pomoci třech světců (Jana Křtitele, Augustina a Mikuláše z Tolentina), kteří byli významní pro Cascii. Nyní už Ritě nic nebránilo, proto byla s radostí sester přijata do konventu Svaté Marie Magdalény a stala se augustiniánkou.<sup>194</sup>

Druhá část jejího života jako řeholnice v Cascii možná nebyla tak pestrá po lidské stránce, o to více se stal hlubším její duchovní život.

„Rita byla mystička, rozmlouvala s Bohem a přímo od něho dostávala poznání, kterého nelze dosáhnout pouhým intelektem

---

<sup>192</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 10–11.

<sup>193</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 32–35.

<sup>194</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 36–40.

[...] nosila kající pás a bičovala se; byla totiž znázorněna s důtkami a ‚potřísněná krví‘. Vedla tedy život umrtvování, pokání, postů a modliteb.“<sup>195</sup>

Všechny tyto projevy odkazují na jediné: Rita byla zamilována do Krista ukřižovaného. Sama v životě zažila bolesti a rány, které ale dokázala přijmout a zvnitřnit. Snad není troufalé tvrdit, že podobně jako Panna Maria „uchovávala to vše ve svém srdci.“ (L 2,51) Toto ztotožňování a intenzivní prožívání Kristova utrpení vyvrcholilo stigmatizací.

V roce 1432 na Velký pátek přišel do Cascie kázat proslulý kazatel Giacomo della Marca, který kázal natolik horlivě o Kristově utrpení, že všichni byli hluboce dojatí a pohnuti. Rity se toto kázání obzvláště dotklo a po návratu domů, i když byla noc, ležela u kříže a nazírala Kristovy rány. Při tom ho požádala, aby se alespoň z části mohla podílet na jeho utrpení. Její prosba byla vyslyšena a na čele byla probodena trnem z trnové koruny, který sahal až do kosti.<sup>196</sup>

„Celá ikonografie Rity zobrazuje krvácející ránu na jejím čele a stejně ji uvádí ústní i písemná tradice. [...] Lepší a výraznější obraz, který zachycuje nejen pravdivou tvář světice, nýbrž i jejího ducha, pochází ze ‚slavnostní schránky‘: uprostřed je Kristus, zraněný a korunovaný trním, ale zobrazený ve chvíli, kdy vstává z hrobu. Kristus, který podstoupil umučení, ale už je překonal. Jediněčný postoj v křesťanské ikonografii: Ježíš přemožený smrtí, ale ve chvíli vzkříšení. [...] Po levé straně vzkříšeného Ježíše je zobrazena svatá Rita, trn v ruce a ránu na čele, odvážná a usmívající se v postoji radostné oběti: utrpení přijaté s radostí, klidem a důvěrou. A Rita, která se jeví silná, bezpečná, vzpřímená nabízí Ježíši korunovanému trním svou část bolesti s láskou a naprostou odevzdaností.“<sup>197</sup>

---

<sup>195</sup> *Tamtéž*, s. 44.

<sup>196</sup> *Srov. Tamtéž*, s. 49.

<sup>197</sup> *Tamtéž*, s. 49–50.

Zbýlých patnáct let svého života trpěla Rita tímto trnem. Kromě velké bolesti, kterou jí trn způsoboval, začala rána nesnesitelně zapáchat, takže dostala osamělou celu, kde se ještě více oddávala modlitbám a postům a byla stále v užším spojení s Kristem.<sup>198</sup>

„Nejlepší chvála Ritina duchovního života byla vyjádřena ve verších [...] které byly nalezeny ve ‚slavnostní schránce‘ [...] *Blažená, s odvahou a ctností, když On zářil na kříži, kde jí musel dát ostré rány, zanechala jsi světské a smutné úsilí, abys uzdravila své nemocné a temné jizvy, v oné tak ukrutné vášni, jejíž viny sis přivlastnila. Co ti bylo dáno nad každou ženu, žes přijala Kristovy trny? Ne za mzdu světa, nýbrž z odměny, žes věřila, že má jiný poklad, a to ten, který po tobě žádá všechno. A ještě se ti nezdá, že jsi dost čistá, žes onen trn trpěla patnáct let, abys šla k životu větší radosti.*“<sup>199</sup>

### 3.3.2 Kateřina Sienská

Jako poslední z modelových příkladů osobností souvisejících s naším tématem si přiblížíme svatou Kateřinu Sienskou. Ženu, která se snažila o návrat papeže do Říma a odstranění schizmatu. Celý život se nasazovala pro církev, a nakonec pro ni obětovala i svůj život. Kateřina je ale také ženou, z jejichž mystických zkušeností a teologické nauky můžeme čerpat i dnes.<sup>200</sup>

Kateřina pocházela z velmi početné rodiny. Její matka porodila celkem dvacet pět dětí a Kateřina se narodila mezi posledními. Její otec byl barvířem vlněných látek. Co se týká její výchovy, počítalo se s ní jako s mnohými děvčaty její doby, že se vdá a bude matkou rodiny. Nicméně ona sama měla zcela jiné plány.<sup>201</sup>

---

<sup>198</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 51–52.

<sup>199</sup> *Tamtéž*, s. 45–46.

<sup>200</sup> Srov. O'DRISCOLLOVÁ, M.: *Kateřina Sienská*. In AA.VV.: *Slovník křesťanských mystiků*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2012, s. 474.

<sup>201</sup> Srov. PTÁČKOVÁ, Kateřina: *Kateřina ze Sieny na cestě ke svatořečení*. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická, 2015, s. 8–9.



„Vše začalo asi v šestém roce jejího života, kdy Kateřina zažila své první vidění Krista.“<sup>202</sup> Od té doby se projevovala větší zbožností a hlubším vztahem k Bohu. Lze říci, že skončilo její dětské chování. Nyní zaujala mnohem vážnější přístup k životu, zvláště v duchovní oblasti. Začala se postit, méně spát, více se modlit, a dokonce i bičovat. V soukromém slibu darovala Kristu svou čistotu a chtěla patřit jen jemu. Proto si ostříhala i své vlasy, aby svým zevnějškem nebyla tolik přitažlivá. Za „odměnu“ musela dělat doma služebnou, což jí naopak udělalo radost a podpořilo v jejím asketickém způsobu života.<sup>203</sup> „Touha trpět patřila k podstatě její přirozenosti a Kateřina si přála, aby se celý její život stal obětí lásky k Bohu.“<sup>204</sup>

Její rozhodnutí vstoupit do třetího řádu dominikánů bylo ovlivněno více vjemy. Celá její rodina měla v úctě dominikány, tudíž se dá předpokládat, že byla k této úctě vedena. Rodina navštěvovala v městě kostel svatého Dominika, k němuž měla také nádherný vztah. Kateřina byla ovlivněna Tommasem della Fonte, kterého rodina adoptovala, protože se stal sirotkem. Tommaso byl už odmala fascinován tímto řádem a později do něj také vstoupil. Z nadšení často vyprávěl všem členům rodiny o dominikánech. Kateřina byla tímto vším zajisté inspirována, a proto si později vybrala právě dominikány.<sup>205</sup>

Vstup do kongregace nebyl snadný, neboť ji nejprve řeholnice nepřijaly díky její mladosti a kráse. Z tohoto byla potěšena i její matka, která stále snila o provdání své dcery. A tak nepřekvapí, že zasáhla Boží prozřetelnost, díky níž Kateřina onemocněla neštovicemi. Během této nemoci varovala svou matku, že se uzdraví, pouze pokud bude moct vstoupit k mantelatkým.<sup>206</sup>

---

<sup>202</sup> *Tamtéž*, s. 9.

<sup>203</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 9.

<sup>204</sup> FERRETTI, Lodovico: *Svatá Kateřina Sienská*. Brno: Cesta, 2011, s. 13.

<sup>205</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 6–7.

<sup>206</sup> „Malé společenství mužů a žen třetího řádu ... Mezi nimi byla početná skupinka vdov. Jejich duchovním vůdcem byl jeden dominikán, který dbal na to, aby tyto ženy žily téměř klášterním způsobem života, a to každá ve svém domě. Lidé z města těmto ženám říkali mantelatky, protože všechny nosily velký černá plášť, tzv. mantello, přehozený přes jednoduché bílé oblečení. To bylo přepásáno koženým páskem. Na hlavě nosily bílý závoj.“ *Tamtéž*, s. 13.

Představená s tím nakonec také souhlasila, a tak Kateřině už nic nebránilo, aby se stala jednou z mantelatek.<sup>207</sup>

Kristus si Kateřinu postupně formoval a zkoušel. Jednou se jí zjevil a nabízel jí dvě koruny. Jedna byla zlatá s drahokamy a druhá byla z ostrých trnů. Kateřina neváhala a vybrala si tu z trní. Tím jasně ukázala, že bude přijímat utrpení, pomluvy a obviňování.<sup>208</sup>

„Kateřinino srdce se postupně nořilo hlouběji a hlouběji do svatosti a oprošťovalo se od všech starostí a zájmů světského života. [...] Tento mystický proces duchovní transformace dosáhl vrcholu v červenci 1370, kdy měla Kateřina vidění: uzřela Ježíše, který vložil ruce na její hrud' a vyřízl jí srdce, aby je nahradil svým vlastním, planoucím Boží láskou, a v jejím ohni spálil všechny zbytky staré přirozenosti, očistil svou mocí její srdce a udělal z ní zcela novou bytost. Okamžitě pochopila, že jejím posláním je za každou cenu zachraňovat duše.“<sup>209</sup>

Pět let po tomto mystickém prožitku obdržela Kateřina stigmata. Když extáze skončila, popsala to následovně:

„Viděla jsem ukřižovaného Pána, jak sestupuje za mnou dolů, obklopen oslnujícím světlem, a v síle mé touhy setkat se se Stvořitelem bylo mé tělo vyzdviženo. Pak jsem viděla, jak z jeho nanejvýš svatých ran vychází pět krvavých paprsků, které se dotkly mých rukou, nohou a srdce [...] A okamžitě jsem ucítila takovou bolest ve všech částech mého těla, zvláště v boku, že kdyby Pán nebyl učinil další zázrak, myslím, že bych nebyla mohla přežít takovou zkoušku.“<sup>210</sup>

Dokonce se zdálo, že na následky této extáze, či tohoto daru zemře, ale její žáci se za ni usilovně modlili a jejich prosby byly vyslyšeny. Naopak ji začala stigmata posilovat a přinášely jí úlevu. Kromě toho byla obdarována

---

<sup>207</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 14.

<sup>208</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 24.

<sup>209</sup> *Tamtéž*, s. 25.

<sup>210</sup> *Tamtéž*, s. 37.

neviditelností svých stigmat, což na jednu stranu mohlo být pro ni samotnou prospěšné, nicméně při dokazování pravosti mohly nastat pochybnosti, jestli je opravdu měla.<sup>211</sup>

Kateřina prožívala své utrpení vnitřně. Její rány nebyly na odiv, ale hluboce se promítaly do její spirituality. I své žáky a lidi, s kterými si dopisovala, vedla k této spiritualitě. Je nutné uznat, že čím žila, čeho byla plná, to předávala dál. V jednom ze svých mnohých listů napsala: „Nuže chci, abychom procitli ze spánku nedbalosti, prožívající svůj život v ctnosti se světlem; abychom žili v tomto životě jako pozemští andělé, utápějící se v Krvi Krista ukřižovaného, skrývající se do jeho nejsladších ran.“<sup>212</sup> Tento list není jediným, ve kterém se Kateřina zmiňuje o Kristových ranách. V některých dokonce zakončuje vybídnutím: „Zůstávejte tedy ve sladkých ranách Ježíše Krista.“<sup>213</sup> Či jinde: „Kochejte se v ranách Krista ukřižovaného.“<sup>214</sup> Nebo konkrétně k ráně v srdci: „Skryjme se do ran stráveného srdce Syna Božího.“<sup>215</sup>

U Kristova srdce či boku se nyní na chvíli zastavme. Kristus sám učí Kateřinu, jak vyjít z těžkostí života, kde najít posilu a útěchu. Nejdříve ji vybízí, aby se pozdvihla nad sebe, k němu. A potom nabízí své ukřižované tělo, jako žebřík, po kterém má vystoupat až k jeho srdci. Během výstupu se nejprve dostává k nohám, kde má zatoužit po lásce k němu, což ji vede k sebepoznání.<sup>216</sup> A nakonec jí Kristus říká: „Pak dojdeš k mému otevřenému boku, jehož rána ti ukáže mé tajemství, že vše, co jsem udělal, udělal jsem z lásky k tvému srdci. Ať se tvá duše opojí!“<sup>217</sup>

Kristus nám otevřel svůj bok, abychom uviděli a mohli pochopit *tajemství srdce*. Co je oním *tajemstvím srdce*? Je to láska, která přesahuje jeho utrpení. Tedy, že nás stále nekonečně miluje. Nejsme jen přitahováni k němu,

---

<sup>211</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 38.

<sup>212</sup> SIENSKÁ, Kateřina: *Listy Svaté Kateřiny Sienské*. Praha: Nakladatel B. Kočí, 1930, s. 10.

<sup>213</sup> *Tamtéž*, s. 24.

<sup>214</sup> *Tamtéž*, s. 31.

<sup>215</sup> *Tamtéž*, s. 178.

<sup>216</sup> Srov. KNOCKAERT, André a VAN DER PLANCKE, Chantal: *15 dní s Kateřinou Sienskou*. Brno: Cesta, 1998, s. 48.

<sup>217</sup> *Tamtéž*, s. 48–49.

ale přímo nás uchvacuje do svého nitra.<sup>218</sup> Jedno z Kateřiných vidění nám to krásně přibližuje: „Oheň ve mně vzrůstal a byl jsem plna obdivu, protože jsem viděla křesťany i nevěřící vnikat do boku ukřižovaného Ježíše. Touha a vroucnost lásky mě přiměly, abych šla s nimi a vnikla tak v Krista.“<sup>219</sup>

Kateřina často začíná své dopisy: „Píšu vám v jeho drahocenné krvi.“<sup>220</sup> Co tím myslí? Může to znít, jako by byla ponořena, ba dokonce se koupala v Kristově krvi. Zdá se to dnes nemístné? V době, kdy ve filmech a počítačových hrách je zabíjení a proudy krve na denním pořádku? A přeci lidé chtějí, aby se někdo zajímal o jejich rány, o jejich nemoci.<sup>221</sup> Ale Krista, který vzal na sebe naše bolesti a nemoci, aby nás svými ranami uzdravil, nechtějí (srov. Iz 53,4–5). Jak by se jim ulevilo, kdyby znali a přijali radu Kateřiny: „Uzavři se [...] v boku ukřižovaného Ježíše, kde se budeš moci vykoupat v jeho krvi, kterou prolil, aby smyl malomocenství tvé duše.“<sup>222</sup> Nyní je už snazší pochopit, proč adresuje téměř všechny své dopisy „v jeho drahocenné krvi“, protože právě v jeho boku, kde je svatá krev, nacházíme odpuštění a z toho vyplývající radost.

---

<sup>218</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 49.

<sup>219</sup> *Tamtéž*, s. 49.

<sup>220</sup> *Tamtéž*, s. 77.

<sup>221</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 77–78.

<sup>222</sup> *Tamtéž*, s. 78.

## 4 TEOLOGICKÉ VYHODNOCENÍ

Na závěr bychom měli teologicky vyhodnotit některá témata, která se objevovala u uvedených modelových příkladů a vyžadují vyjasnění či dovysvětlení. Kromě pěti hledisek k teologickému vyhodnocení se speciálně zaměříme také na vlastní ránu lásky, která je úzce spojena s ránou Kristova Srdce.

### 4.1 Rána lásky

Tento druh rány se objevuje u mnohých mystiků. Z našich zmíněných si připomeňme některé z nich. U Františka z Assisi se jedná o „plamen lásky“ či „zranění láskou“. Andělu z Foligna zasahuje „ostrá bolest“ a je hnána „ohněm lásky“. Kateřina z Janova dostává „ránu lásky“ a později dokonce „požár lásky“. Taktéž se u ní objevují „šípy lásky“. Veronika Giuliani je uchválena „šílenstvím lásky“ a na své hrudi pociťuje „božský žár“. Po stigmatizaci její srdce „hoří láskou“. Nakonec zmiňme ještě Kateřinu Sienskou, které v jednom vidění Kristus vyřezává srdce a nahrazuje svým vlastním, které „plane Boží láskou“. Přestože vidíme u zmíněných mystiků různé pojmenování, tušíme, že se jedná o podobné či stejné jevy. Proto je všechny sjednotíme pod jednotný název: „rána lásky“.

Ve spirituální teologii se pod výrazem rána lásky myslí mystická událost, která je spojena s pasivním očišťováním ducha. Velmi hluboce souvisí s ránou v Kristově boku, z které jeho láska doslova vyvěrá. Církevní otcové zde vidí důležitou souvislost se začátkem církve. Ukazují k tomu dva důkazy. V prvním srovnávají první ženu Evu, která je utvořena z boku Adama s novou Evou – Marií, která je matkou Krista, z jehož boku se rodí církev. Ve druhém poukazují na vodu a krev, které vytékají z otevřeného boku Krista, a ztotožňují je se svátostmi křtu a eucharistie. Podtrhuje nám to zbožnost ve středověku, v němž kult Kristova utrpení a Kristových ran byl velmi úzce spojován s propíchnutým bokem, tedy i srdcem Krista, s láskou a pramenem

milosti pro církev.<sup>223</sup> Tomáš Akvinský se k tomu vyjadřuje následovně: „Z boku Kristova vytryskla voda k omývání, Krev však k vykoupení. A proto Krev náleží k svátosti eucharistie, voda k svátosti křtu. Křest však má svou očistnou sílu z Krve Kristovy.“<sup>224</sup>

Dostáváme se tedy ke spojení rány v boku s láskou. To nám potvrzuje bohatá zkušenost mnohých mystiků, kde je Kristova rána symbolem lásky. To můžeme vidět u mnohých našich modelových příkladů, ale kromě nich také u Mechtildy z Hackebornu, Gertrudy Veliké a dalších. Přesto se až u Bonaventury setkáváme s tím, že Kristova fyzická rána znázorňuje ránu duchovní. Vybízí nás tedy, abychom zaměřili svůj úhel pohledu z viditelné rány na neviditelnou ránu – ránu lásky. Mezi teology a mystiky, jsou také mnozí, kteří skrze ránu v boku chtějí, ba dokonce touží vejít do Kristova srdce v duchovním smyslu. Patří sem např. Jan Eudes, Jan Tauler, Jindřich Suso a další. V pozdější době se výraz rána lásky vztahuje k ráně Ježíšova srdce.<sup>225</sup>

Pius XII. mluví o této ráně, která vznikla po smrti, že se během dějin stala živým obrazem dobrovolné lásky, pro kterou Bůh dal svého jednorozeného Syna za spásu lidí.<sup>226</sup>

O ráně lásky se v rámci katolické spirituality mluví zvláště ve vyšších duchovních vrstvách. Například u Origena se setkáváme s přirovnáním lidské duše k nevěstě (z Pís 2,5), která je raněna Kristovou láskou. Do tohoto stavu duše přichází díky velikosti neviditelného Boha a kontemplaci vtěleného slova. Také Ambrož se k ráně lásky vyjadřuje, když ji srovnává s církví, která hlásá Kristovu smrt. Řehoř Veliký zase zdůrazňuje, že ti kteří tuto ránu zakouší, mají touhu kontemplovat Krista.<sup>227</sup>

Někteří teologové definují ránu lásky jako „náhlý rozpálený a planoucí dotyk lásky, skrze který Bůh pozvedá duši k afektům a citelnému zakoušení

---

<sup>223</sup> Srov. MISIUREK, Jerzy: *Rana miłości*. In AA.VV.: *Encyklopedia katolicka*. Lublin: Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 2012, svazek 16, s. 1202.

<sup>224</sup> PIUS XII.: encyklika *Haurietis aquas*, AAS 48 (1956), s. 333–334.

<sup>225</sup> Srov. MISIUREK, Jerzy: *Rana miłości*. In AA.VV.: *Encyklopedia katolicka*. Lublin: Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 2012, svazek 16, s. 1202–1203.

<sup>226</sup> Srov. PIUS XII.: encyklika *Haurietis aquas*, AAS 48 (1956), s. 336–337.

<sup>227</sup> Srov. MISIUREK, Jerzy: *Rana miłości*. In AA.VV.: *Encyklopedia katolicka*. Lublin: Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 2012, svazek 16, s. 1203.

jeho samého (G. Scaramelli)“.<sup>228</sup> Toto zakoušení Boží přítomnosti, prohlubuje lásku k Bohu. Teologové přirovnávají tuto ránu či prožitek k šípu vystřelenému z luku, který když vytahujeme ze zasaženého místa, působí bolest. Tak je také zasažena duše. Nicméně zde se kromě bolesti pociťuje pocit blaha. V souvislosti s tím označuje mystika tuto ránu jako ránu rozkošnou. Můžeme ji nalézt například u stigmatizovaných, kde se objevuje převážně v okolí srdce. Skrze ni si Bůh přitahuje tyto lidi k sobě a dává jim do duše touhu, k bezprostřednímu nahlížení jeho samého. Duše je zasažena jeho přítomností natolik, že se už od něj nechce nikdy odloučit. S tím souvisí obrovská bolest dané duše, která vychází ze zakoušení dvou opačných pocitů. Na jedné straně zakouší Boží blízkost, tedy už je s Bohem téměř plně spojena, ale na druhé straně cítí jeho vzdálenost, tedy že s ním ještě nemůže plně být. Proto u těchto duší často vidíme, že chtějí odejít ze světa, raději zemřít, aby se mohly spojit s tím, kterého milují.<sup>229</sup>

Díky Janovi od Kříže víme, že rána lásky má také očistnou úlohu. Božím záměrem je člověka ranit, nebo lépe řečeno ranit jeho duši, aby ji mohl léčit, postupně uzdravit a přiblížit či vyzdvihnout k sobě.<sup>230</sup>

Jednou z mystiček, které tato rána zasáhla, byla Terezie z Avily. Sama tvrdí, že nelze tento prožitek úplně popsat či vyslovit, ale že ho musíme k plnému pochopení prožít. Přesto se nám to Terezie snaží trochu přiblížit. Tvrdí, že duše cítí zranění, ale nedokáže popsat kým byla raněna. Je to pro ni něco neobvyklého a nechce, aby to skončilo, aby z toho byla uzdravena. Podle Terezie připravuje vrcholný stupeň rány lásky k mystickému zasnoubení. Mezi mystickými zkušenostmi Terezie z Avily má rána lásky velmi vysoké postavení.<sup>231</sup>

---

<sup>228</sup> *Tamtéž*, s. 1203.

<sup>229</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 1203.

<sup>230</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 1203.

<sup>231</sup> Srov. *Tamtéž*, s. 1203.

## 4.2 Pět hledisek k teologickému vyhodnocení

V rámci našeho teologického vyhodnocení budeme sledovat pět hledisek, která nám pomohou lépe vystihnout dané nebezpečí související s nesprávným chápáním této spirituality. Díky nim dojdeme k lepšímu vyjasnění různých přístupů nebo zjištění, že nás stále bude tato spiritualita přesahovat.

### 4.2.1 Biblický ráz nebo spekulativně pozdější charakter

Při teologickém hodnocení, je nutné rozlišovat, jestli se jedná o jednoznačné biblické čtení či nějaké teologicky-spekulativní zhodnocení. U biblického rázu je to jednoduché a víceméně jasné. Máme nějaký konkrétní biblický úryvek, např. Hleďte, koho probodli (srov. Za 12,10). Dalším příkladem je chvíle, kdy setník probodl Ježíšovo srdce (srov. J 19,31–37). Nebo po vzkříšení, když Ježíš vybízí apoštola Tomáše, aby vložil svou ruku do jeho rány (srov. J 20,27). Nicméně kromě biblického rázu se v dějinách křesťanské spirituality objevují i jiné úryvky, které je nutno hodnotit podle jiného kritéria. Jedná se o teologicky-spekulativní hodnocení, které představuje analogii „téhož biblického“. Slovo „speculatio“ zde vystupuje jako určité „zrcadlení“. Ono zrcadlení nám pomáhá propojit přítomnost s minulostí, nebo lépe řečeno, odráží to, co se událo a dává do souvislosti s tím, co se děje nyní. Z toho vychází, že každá rána kteréhokoliv stigmatizovaného světce je součástí Ježíšova života, ale rovněž Ježíšův život zrcadlí. Jelikož nevidíme tyto rány přímo u Ježíše, že bychom si jako Tomáš sáhli do jeho rány, stává se naším úkolem provést spekulativní úsudek např. pomocí dedukce, abychom dokázali, že jsou tyto rány vskutku Kristova znamení.<sup>232</sup>

### 4.2.2 Řeč o ranách nebo srdci

Proč v našem teologickém zhodnocení rozlišujeme ránu Srdce od ostatních ran? Protože právě rána do boku či Srdce má ústřední ba

---

<sup>232</sup> Srov. DOYÈRE, Pierre: *Svatá Gertruda z Helfy, řeholnice, 1256–1301/2*. In AA.VV.: *Božské Srdce: teologická reflexe*. Velehrad: Refugium, 2002, s. 133–134.



nejdůležitější postavení a význam ze všech Kristových ran. Mohli bychom říci, že se jedná o ránu par excellence. Zároveň rána Srdce je velmi úzce spojena s ránou lásky, která má většinově duchovní význam. Dokonce úcta ke Kristovu Srdci má vlastní spiritualitu, kterou můžeme považovat za určitý duchovní proud. Jak už jsme se výše zmiňovali, tato spiritualita vychází ze scény, kdy setník probodl Kristův bok – Srdce (srov. J 19,31–37). Pokud souhlasíme s tradicí, která spojuje milovaného učedníka s evangelistou Janem, pak právě on byl tím, kdo ležel na Kristově hrudi. Proto je na místě, že je spiritualita Kristova Srdce úzce spojena s janovskou tradicí. Také Markéta Marie Alacoque dostává od Krista jméno učednice jeho Srdce a sama, když objevuje tajemství lásky, spočívá na jeho hrudi.<sup>233</sup>

#### **4.2.3 Jestli já to vidím, slyším... nejen co vidím, ale jaké to přináší plody, jak to snáším**

Pokud chceme pochopit „rány“, nestačí nám k tomu pouhé určení „je to tak a tak“. Musíme se ptát dále. Jaké je čtení těchto ran? Jaký mají pro nás význam? Proč to Pán dopouští? K čemu odkazují například rány Františka z Assisi? Vedou k jeho vlastnímu posvěcení nebo mají význam pro celou františkánskou spiritualitu, kde všichni mají podíl na jedněch ranách Kristových? Nelze říci, že existuje jasná odpověď. Vždy je tímto darem posvěcen jak samotný obdarovaný, tak ti, kteří jeho rány nazírají. Protože oni nenazírají Františkovy rány, ale Kristovy rány ve Františkovi. Nicméně máme zde také otázku, jak tyto rány nazírali současníci stigmatizovaného nebo ti, kteří se s danou spiritualitou téměř neztotožňovali. Musíme rozlišit, zda jsou to rány prohlubující duchovní život daného člověka, nebo jsou spíše pro něj provokující. Setkáváme se s tím snad u všech stigmatizovaných, kteří jednak přitahovali kvůli senzaci, jiné to provokovalo a hledali za tím podvod, ale naštěstí bylo i dostatek těch, kteří viděli za těmito ranami nebo přímo v nich hlubší smysl. Také Kateřina Emmerichová působila provokativně vůči těm,

---

<sup>233</sup> Srov. BERNARD, Charles André: *Tajemství Kristova Srdce a ignaciánská spiritualita*. In AA.VV.: *Slyšet slovo – kázeň ducha*. Olomouc: Refugium, 2018, s. 113–115.

kteří nechtěli „vidět a slyšet“. Naopak velmi pozitivně působila na ty, kteří se obrátit chtěli. Proto kdo viděl a slyšel, ale také sledoval, jaké plody to přináší, musel uznat, že každodenní poctivost Kateřiny, ale i ostatních mystiků v duchovních i světských věcech potvrzuje opravdovost a důvěryhodnost jejich ran.<sup>234</sup>

#### **4.2.4 Odvaha k mezerám**

Spiritualitu Kristových ran se snažíme v celé naší práci přiblížit, zařadit, zhodnotit či definovat. Tímto ale není naše téma uzavřené či plně uchopené. „Rány“, díky tomu, na koho odkazují, jsou součástí Božího života, a tím je nemůžeme nikdy plně pochopit a uzavřít do našich „šablon“. V našem poznání zůstávají určité mezery, ke kterým máme mít odvahu je přijmout, nebo lépe řečeno, být k nim otevření. Tedy máme být otevřeni Božímu zásahu, který může přijít kdykoliv. Pokud se podíváme na mnohé mystiky, konkrétně na naše modelové příklady, které jsme zmiňovali, pak právě u nich vidíme tuto otevřenost Božímu životu v nich. Necháávají Boha jednat, aby si s nimi dělal, co chce. Mají odvahu neukončit v nich plodnost ran svou askezí, svým pohledem a reflexí. Kristovy rány je činí připravenými k této otevřenosti, protože Kristovo Srdce je pro ně otevřené. Snad můžeme říci, že se touto otevřeností podobají jednotě s Bohem, která panovala v ráji před prvotním hříchem.<sup>235</sup>

Celou tuto část můžeme shrnout následovně: „Připravená otevřenost a otevřená připravenost“.<sup>236</sup>

#### **4.2.5 Rovina recepce – jak dílo Boží působí**

Nyní se zkusíme zamyslet nad tím, jak jsou rány přijímány církví (představiteli) a jak jsou přijímány jednotlivými lidmi. Jak Kristovy rány působí v dějinách a jak jsou přijímány?

---

<sup>234</sup> Srov. SCHMÖGER, K. E., ed.: *Poslední dnové ctihodné Anny Kateřiny Emmerichové*. Stará Říše na Moravě: Sklad Marty Florianové, 1927, s. 17–19.

<sup>235</sup> Srov. RAHNER, Karl: *Teologia del cuore di Cristo*. Roma: Apostolato della Preghiera, 2003, s. 31–33.

<sup>236</sup> ALTRICHTER, Michal: *Spirituální teologie*. Olomouc: Refugium, 2017, s. 37.

U některých mystiků bylo snadněji přijímáno jejich učení, ale ohledně jejich stigmat měla církev dlouhou dobu problém. Samozřejmě je nutné připomenout, že opatrnost v těchto věcech je na místě, aby nedošlo ke schválení nějakého podvodu. Proč ale bylo někdy přijímáno učení a stigmata ne? V některých případech to bylo ze strachu o danou osobu, že by kvůli senzaci byla zavalena zvědavými poutníky. Tímto se dostáváme k tomu, že obyčejní, teologicky nestudovaní lidé neměli vůbec problém přijímat tyto mimořádné Boží dary. Čím se šlo v církevní hierarchii výše, tím to bylo problematictější. Na jednu stranu je to správné, protože mnohdy se lidé zaplnili „duchovním materialismem“ a Dárce znamení zůstal nepřijatý a téměř nepovšimnutý. Nicméně mnozí církevní představení měli i jiný strach, možná až skoro odpor k hluboké mystice, která se projevuje navenek.

Setkáváme se i s druhým pohledem. Například u otce Pia z Pietrelciny jsou přijímána znamení Kristova utrpení na jeho tělo mnohem snadněji, než jeho nesnadné nároky pro duchovní život či plnější přijetí Krista do svého života. Jistěže církev zkoumala a měla „problém“ s jeho ranami, ale z celkového hlediska bylo těžší přijmout jeho učení. A opět i u otce Pia můžeme zopakovat, že kladl větší důraz na poctivý duchovní život a řádné dary než na své mimořádné obdarování, ke kterému přistupoval s velkou bázni, ale způsobovalo mu také přítěž.<sup>237</sup>

Jak tedy správně přistupovat k těmto mystickým jevům? Tomáš Špidlík vysvětluje výstup k Bohu následovně:

„První stupeň je ‚bázeň Boží‘, je to začátek povolání: varuj se zlého a číň dobré! Takové musí být tvé jednání, činnost [...] Tím se duše očistí a její vnitřní oko lépe vidí, poznává. Z dobré praxe se přejde k dobré ‚teorii‘, k duchovnímu poznání všech věcí, ke kontemplaci. Je to tedy začátek výstupu k Bohu. [...] V duchovním životě je [...] principem láska. Ten, kdo lásku nepraktikuje, ji

---

<sup>237</sup> Srov. PIUS a PASQUALE, Gianluigi, ed.: *Duchovní odkaz otce Pia. 1, Tajemství stigmat otce Pia*. Praha: Paulínky, 2003, s. 48–49.

nepochopí ani teoreticky. Láska je dar Ducha, je tedy svou povahou nekonečná.“<sup>238</sup>

A když se časem dostaneme na takovou duchovní výši, že budeme v extázi, nemusíme mít z toho strach. „Extáze pro lásku k Bohu nás po jistém čase sama vrátí do života, protože je neoddělitelná od lásky k bližnímu a k vlastním povinnostem.“<sup>239</sup>

Pokud máme stále pochyb o spiritualitě Kristových ran, tak vezme, že Kristovo srdce je stále zraněno, stále krvácí a je naplněno, ba hoří ještě větší láskou než ve chvíli probodnutí.<sup>240</sup> Jako krev, když vytéká z této rány, tak se jeho láska na nás rozlévá v hojnosti. Záleží na naší ochotě a dispozici, jestli chceme a jsme schopni tuto lásku přijmout.

---

<sup>238</sup> ŠPIDLÍK, Tomáš: *Vědy – umění – náboženství: protiklad nebo soulad?* Olomouc: Refugium, 2009, s. 54.

<sup>239</sup> *Tamtéž*, s. 55.

<sup>240</sup> Srov. PIUS XII.: encyklika *Haurietis aquas*, AAS 48 (1956), s. 337.

## ZÁVĚR

Spiritualita Kristových ran je téma velice široké, a proto je velmi nesnadné ho celkově uchopit. Není to jen z důvodu širě tématu, ale ještě více proto, že přistupujeme k samotnému Bohu, tedy konkrétně k Synovi. A jak víme, naše vyprávění o Bohu je vždy neúplné. Naše poznání se ztrácí jako kapka v moři. Přesto pokud s ním chceme tvořit či zažívat vztah, je nezbytné abychom ho poznávali. Vždyť když jsou dva zamilovaní, také se poznávají a tím se prohlubuje jejich láska.

V našem poznávání Boha v rámci spirituality Kristových ran máme ale přeci jednu výhodu. Poznáváme ho skrze poznání mystiků, tedy osob mimořádně obdarovaných od něho samého. Osob, které s ním měly hluboký až niterný vztah. U mnohých z nich se tento vztah projevoval až do fyzické roviny.

Nyní krátce zhodnoťme, jak se k danému tématu podařilo přistoupit a zpracovat ho. Nejprve musíme pokorně uznat, že jsme se tohoto teologicky diferencovaného fenoménu mohli dotknout jenom částečně. Díky tomu jsme se mohli soustředit jen na určité aspekty této spirituality. Celý zástup mystiků jsme uvedli v několika modelových příkladech, které nám mohly posloužit k plnějšímu zobecnění. Přesto pro nás zůstává sledovaný fenomén nadále nosný jak pro duchovní život, tak pro další teologickou reflexi.

Celá práce je rozdělena do čtyřech kapitol, které se nyní pokusíme zhodnotit.

První kapitola se zabývá lékařským pohledem na rány a potom konkrétně na rány Krista. Zdroje, o které se tato kapitola opírá, jsou jak odborné, tak z oblasti osobních bádání různých autorů. Nedokonalost této kapitoly můžeme vidět v absenci cizojazyčných odborných autorů, kteří by nám nastínili širší pohled. Přesto můžeme usoudit, že objevy doktora Rudolfa Hynka jsou pro nás dostačující, protože lékařský pohled pouze uvozuje to, co bude následovat dále.

V rámci druhé kapitoly řešíme biblické předobrazy Kristových ran, což je pro nás základem jakéhokoliv dalšího postupu. Opíráme se zde o biblický

slovník či samotné Písmo. Nedokonalostí této kapitoly je snad malý počet starozákonních příkladů, což je způsobeno vymezením obsahu v rámci práce, tedy že biblické předobrazy tvoří pouze malou část v celkovém měřítku. Přesto jsou dané příklady dostačující a významné, zvláště z knihy Izajáš.

Nejobsáhlejší třetí kapitola ukazuje příklady mystiků, kteří tuto spiritualitu žili. Jak už bylo zmíněno, jedná se o pouhý zlomek z celkového množství. Nicméně jejich životy, a hlavně zkušenost s utrpením Krista ukazují na důležité prvky této spirituality. Značným nedostatkem je absence českého prostředí, je zde vynecháno zcela záměrně, protože by si zasloužilo vlastní práci.

V poslední kapitole je obsažena teologická reflexe, která všeobecně vyhodnocuje příklady mystiků, zvláště aspekty jejich spirituality. Reflektujeme zde pět bodů, které mohou být stěžejní pro duchovní čtení této spirituality, ale hlavně pro náš duchovní život. Kromě nich se zabýváme ránou lásky, které je zvláštním fenoménem v této spiritualitě. Určitě bychom našli i jiné body k teologické reflexi, ale možná není špatné nechat některé otázky či témata otevřená, aby se i ostatní zajímali a prahli po tom co jim tato spiritualita může nabídnout.

Na závěr zhodnotíme, že největší obtíží byl souboj s časem, kterého není nikdy dostatek k tomu, abychom téma mohli plně vyčerpat. S tím souvisí i množství pramenů, které k tomuto tématu jsou, proto je snad nadlidský úkol vše sjednotit v jedné práci. Přesto jsme se o to pokusili a sesbírali značné množství pramenů. Jestli je to dostačující, ať zváží každý sám. Přesto může tato práce posloužit někomu k zanícení pro dané téma a ještě se třeba dočkáme rozšíření. Pokud ne, je v ní dostatek odkazů pro osobní rozvoj.

Odkazem celé této práce může být Ježíšova výzva svatému Tomášovi, která bude výzvou i pro nás: „Polož svůj prst sem, pohleď na mé ruce a vlož svou ruku do rány v mém boku. Nepochybuji a věř!“ (J 20,27) Pokud budeme mít touhu duchovně vstoupit do jeho ran, snad dojdeme k vyznání: „Můj Pán a můj Bůh.“ (J 20,28)

## ANOTACE

Příjmení a jméno autora: Klos Jiří

Název fakulty a katedry: Cyrilometodějská teologická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, Katedra pastorální a spirituální teologie

Název diplomové práce: Spiritualita Kristových ran. Relevantní události z dějin křesťanské spirituality

Jméno vedoucího diplomové práce: doc. Dr. Michal Altrichter, Th.D.

Počet stran: 68

Počet příloh: 0

Počet titulů použité literatury: 48

Rok obhajoby: 2018

Klíčová slova: Kristovy rány, spiritualita, stigmata, františkánská spiritualita, Písmo svaté, rána lásky, pět ran Kristových, Kristovo utrpení, Kristova krev, duchovní zkušenost.

V diplomové práci se mluví o zkušenostech se spiritualitou Kristových ran. V úvodu práce se nejprve lékařsky definuje termín rána a poté se přiblíží, které rány měl Kristus. V následující části se vychází z biblických základů. Celkový pohled na rány v Písmu svatém, ale také starozákonní předobrazy Kristových ran u proroků. Nejobsáhlejší část práce se věnuje modelovým příkladům mystiků, kteří z této spirituality žili a sami byli obdarováni stigmaty. V závěru práce se teologicky vyhodnocují tyto zkušenosti mystiků a poukazuje se na přijetí této spirituality či její přínos pro člověka.

## **SUMMARY**

Author's name and surname: Jiří Klos

Institution: Cyril and Methodius Faculty of Theology, Palacký University in Olomouc, Department of pastoral and spiritual theology

Thesis title: The Spirituality of Christ's Wounds. Relevant Events from the History of Christian Spirituality

Thesis supervisor: doc. Dr. Michal Altrichter, Th.D.

Number of pages: 68

Number of attachments: 0

Number of titles used in the literature: 48

Thesis defence: 2018

Key words: Christ's Wounds, spirituality, stigmata, franciscan spirituality, Holy Scripture, the Wound of Love, the Five Holy Wounds of Christ, The Suffering of Christ, The Blood of Christ, spiritual experience.

The diploma thesis deals with the topic of experience with the spirituality of Christ's Wounds. At the beginning of the thesis, the term wound is medically defined and Christ's Wounds are described. In the following part of the thesis the Wounds of Christ are seen from the biblical point of view. There is a general view of the wounds in the Sacred Scripture but there are also Old Testament images of Christ's wounds in prophecies. The most extensive part of the thesis is devoted to mystics who lived this spirituality and received stigmas themselves. At the end of the thesis, those experiences of the mystics are theologically evaluated. The acceptance and contribution of the spirituality to a man are demonstrated.



## ZKRATKY

Aa.Vv. (autores varii) = více autorů

AAS = Acta apostolicae sedis

aj. = a jiné

ed. = editor

et al. = a jiní

např. = například

r. = rok

s. = strana

s.a. (société anonyme) = akciová společnost

srov. = srovnej

sv. = svatý

tzv. = tak zvaně

v. = verš

Zkratky jednotlivých knih Písma svatého uvedené v textu odpovídají vydání BIBLE:  
*český studijní překlad*. Praha: KMS, 2009. ISBN 978-80-86449-62-3.

## BIBLIOGRAFIE

### PÍSMO SVATÉ A CÍRKEVNÍ DOKUMENTY:

BIBLE: *český studijní překlad*. Praha: KMS, 2009. ISBN 978-80-86449-62-3.

BIBLE: *písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuterokanonických knih): český ekumenický překlad*. Praha: Česká biblická společnost, 1993. ISBN 80-900881-7-1.

PIUS XII.: encyklika *Haurietis aquas*, AAS 48 (1956), s. 309–353.

### SLOVNÍKY:

AA.VV. *Encyklopedia katolicka*. Lublin: Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 2012. ISBN 978-83-7306-551-2.

AA.VV. *Slovník křesťanských mystiků*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2012. ISBN 978-80-7195-198-8.

LEMAÎTRE, Nicole, QUINSON, Marie-Thérèse a SOT, Véronique. *Slovník křesťanské kultury*. Praha: Garamond, 2002. ISBN 80-86379-41-8.

NOVOTNÝ, Adolf. *Biblický slovník*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1956. ISBN – není uvedeno.

RAHNER, Karl a VORGRIMLER, Herbert. *Teologický slovník*. Praha: Vyšehrad, 2009. ISBN 978-80-7021-934-8.

### PRIMÁRNÍ LITERATURA:

AA.VV. *Starý zákon: překlad s výkladem: nový překlad Písma svatého. 11, Izajáš*. Praha: Kalich, 1982. ISBN – není uvedeno.

AA.VV. *Texty mystiků v dějinách spirituality*. Olomouc: Refugium, 2012. ISBN 978-80-7412-115-9.

AA.VV. *Výklady ke Starému zákonu. III., Knihy naučné: Jób až Píseň písní*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998. ISBN 80-7192-240-4.

AA.VV. *Výklady ke Starému zákonu. IV., Knihy prorocké*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998. ISBN 80-7192-274-9.

AA.VV. *Žalmy*. Praha: International Bible Society, 2004. ISBN 80-86755-03-7.

ALTRICHTER, Michal. *Spirituální teologie*. Olomouc: Refugium, 2017. ISBN 978-80-7412-278-1.

BONAVENTURA. *Život svatého otce Františka, zakladatele řádu bratří Menších*. Praha: Rozmach (Ladislav Kuncíř), 1926. ISBN – není uvedeno.

- FERRETTI, Lodovico. *Svatá Kateřina Sienská*. Brno: Cesta, 2011. ISBN 978-80-7295-136-9.
- GIOVETTI, Paola. *Svatá Rita z Cascie: manželka a matka, řeholnice a divotvůrkyně*. Olomouc: Refugium, 2017. ISBN 978-80-7412-264-4.
- HYNEK, Rudolf Maria. *Umučení Páně vědou odhalené*. Praha: Kropáč & Kucharský, 1936. ISBN – není uvedeno.
- HYNEK, Rudolf Maria. *Živý obraz Ukřižovaného „Stigmatizované z Konnersreuthu“*. Frýdek-Místek: Michael s.a., 2007. ISBN 978-80-239-9995-2.
- IRIARTE, Lázaro. *Svatá Veronika Giuliani: závrat' z Boží lásky*. Olomouc: Refugium, 2011. ISBN 978-80-7412-082-4.
- LE GOFF, Jacques. *Svatý František z Assisi*. Praha: Vyšehrad, 2004. ISBN 80-7021-651-4.
- SERTORIUS, Lili. *Kateřina z Janova: (1447–1510): životopis a duchovní podoba jejího díla*. Olomouc: Refugium, 2013. ISBN 978-80-7412-138-8.

#### SEKUNDÁRNÍ LITERATURA:

- AA.VV. *Božské Srdce: teologická reflexe*. Velehrad: Centrum Aletti Velehrad-Roma, 2002. ISBN 80-86045-86-2.
- AA.VV. *Na hlubinu: Revue pro vnitřní život*. Olomouc: Dominikánská edice Krystal, 1927. ISBN – není uvedeno.
- AA.VV. *Slyšet slovo – kázeň ducha*. Olomouc: Refugium, 2018. ISBN 978-80-7412-291-0.
- ALTRICHTER, Michal. *Krátké dějiny křesťanské spirituality*. Olomouc: Refugium, 2013. ISBN 978-80-7412-132-6.
- EMMERICH, Anna Katharina a BRENTANO, Clemens. *Hořké umučení Pána našeho Ježíše Krista: podle vidění augustiniánky z Dülmenu*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2013. ISBN 978-80-7266-383-5.
- HEINRICH, Johann Baptist. *Joseph Görres (1776–1848): lze smířit politiku s vírou?* Olomouc: Refugium, 2010. ISBN 978-80-7412-060-2.
- HELLER, Jan. *Tři svědkové: Mojžíš – Izaiáš – žalmista*. Praha: ISE, 1995. ISBN 80-85241-73-0.
- HRBATA, Josef. *Písně království I.: meditace na žaltář Písma svatého*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1996. ISBN – není uvedeno.
- CHLUPOVÁ, Klára. *Svatý František Serafínský: volné zpracování životopisu sv. Františka z Assisi podle P. Bonaventury J. Wilhelma*. Brno: Konvent minoritů, 2009. ISBN 978-80-903395-3-8.

- KELNAROVÁ, Jarmila et al. *První pomoc I: pro studenty zdravotnických oborů*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4199-4.
- KELNAROVÁ, Jarmila et al. *První pomoc II: pro studenty zdravotnických oborů*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4200-7.
- KNOCKAERT, André a VAN DER PLANCKE, Chantal. *15 dní s Kateřinou Sienskou*. Brno: Cesta, 1998. ISBN 80-85319-83-7.
- LEHMANN, Leonhard. *František – mistr a učitel modlitby*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998. ISBN 80-7192-358-3.
- NEŠPOR, Zdeněk a LUŽNÝ, Dušan. *Sociologie náboženství*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-251-5.
- PETRÁČEK, Tomáš. *Předobrazy Krista ve Starém zákoně*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. ISBN 978-80-7195-192-6.
- PIUS a PASQUALE, Gianluigi, ed. *Duchovní odkaz otce Pia. 1, Tajemství stigmat otce Pia*. Praha: Paulínky, 2003. ISBN 80-86025-53-5.
- POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Jako v nebi, tak i na zemi: náčrt trinitární teologie*. Praha: Krystal OP, 2010. ISBN 978-80-87183-14-4.
- PTÁČKOVÁ, Kateřina. *Kateřina ze Sieny na cestě ke svatořečení*. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická, 2015. ISBN 978-80-7395-943-2.
- RAHNER, Karl. *Teologia del cuore di Cristo*. Roma: Apostolato della Preghiera, 2003. ISBN 88-7357-308-8.
- SCHMÖGER, K. E., ed. *Poslední dnové ctihodné Anny Kateřiny Emmerichové*. Stará Říše na Moravě: Sklad Marty Florianové, 1927. ISBN – není uvedeno.
- SIENSKÁ, Kateřina. *Listy Svaté Kateřiny Sienské*. Praha: Nakladatel B. Kočí, 1930. ISBN – není uvedeno.
- STROBEL, Lee. *Kauza Kristus*. Praha: Návrat domů, 2002. ISBN 80-7255-059-4.
- ŠPIDLÍK, Tomáš. *Vědy – umění – náboženství: protiklad nebo soulad?* Olomouc: Refugium, 2009. ISBN 978-80-7412-037-4.
- VLKOVÁ, Gabriela Ivana. *Hospodinův služebník a nová smlouva: výklad „písni o služebníkovi“ z knihy Izaiáš a jejich poselství o smlouvě*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. ISBN 978-80-244-2472-9.
- WILHELM, Bonaventura Josef. *Svatý František Serafinský: zakladatel tří řádů*. Praha: Dědictví sv. Jana Nepomuckého, 1927. ISBN – není uvedeno.
- Žaltář, aneb, Kniha Žalmů*. Olomouc: Melichar Mlčoch, 1906. ISBN – není uvedeno.